

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління
закладами освіти

Реєстраційний № _____

Кваліфікаційна робота
РОЛЬ ТРАДИЦІЙ У РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ДІТЕЙ
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

ЧАКОЙ НІКОЛЕТТА ЛЮДВИКІВНА

Студентка IV-го курсу

Освітня програма: 012 Дошкільна освіта

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Тема затверджена Вченою радою ЗУІ

Протокол № 103-Вн від 23.11.2022 року

Науковий керівник:

Тягур Василь Михайлович,
канд.педагогічних наук

Консультант:

Габода Єва Бейлівна,
ст.викладач

Завідувач кафедру:

Біда Олена Анатоліївна,
доктор пед. наук, професор

Робота захищена на оцінку _____, «___» _____ 202_ року

Протокол № _____ / 2023

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління
закладами освіти

Кваліфікаційна робота
РОЛЬ ТРАДИЦІЙ У РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ДІТЕЙ
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Виконала: студентка IV-го курсу

Чакой Ніколетта Людвиківна

Освітня програма: 012 Дошкільна освіта

Науковий керівник: **Тягур Василь Михайлович,**
канд. педагогічних наук

Консультант: **Габода Єва Бейлівна,**
ст. викладач

Рецензент: **Кіш Юліанна Іванівна,**
викладач

Берегове
2023

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
Pedagógia, Pszichológia, Tanító, Óvodapedagógia, Oktatás- és Intézményvezetés
Tanszék

A LOKÁLIS HAGYOMÁNYOK SZEREPE AZ ÓVODÁSOK
NEMZETI IDENTITÁS FEJLESZTÉSÉBEN

Szakdolgozat

Képzési szint: alapképzés

Készítette: Csákai Nikolett

IV. évfolyamos hallgató

Képzési program:012 Óvodapedagógia

Témavezető: dr.Tyahur László,

docens

Konzulens: Gabóda Éva,

adjunktus

Recenzens: Kis Julianna,

tanár

Зміст

Вступ	6
I. ЕТНОГРАФІЧНИЙ ОГЛЯД	8
I.1. Основні етнографічні поняття	9
II. РОЛЬ МІСЦЕВИХ ТРИДИЦІЙ У ВИХОВАННІ В ДИТЯЧОМУ САДКУ	14
II.1. Передача традицій у рамках виховання в дитячому садку	15
II.2. Передача народознавчих цінностей у процесі дошкільної освіти	18
II.3. Роль знаменних днів та свят у дитинстві	22
II.4. Функція народних ігор у розвитку особистості дітей дошкільного віку	24
II.5. Роль казки у вихованні в дитячому садку	28
II.6. Роль саморобок та ремесел у вихованні дитячого садка	29
II.7. Роль народної музики та народного танцю у вихованні в дитячому садку	30
III. ВІДКРИТТЯ МІСЦЕВИХ ТРАДИЦІЙ	32
III.1. Мета, метод, гіпотези дослідження	32
III.2. Місця проведення досліджень	33
III.3. Презентація дослідження, проведеного у дитячому садку “Зернятко” у Вишкові	34
III.4. Презентація дослідження, проведеного в католицькому дитячому садку ім. Святої Єлизавети у Буштині	38
III.5. Презентація дослідження, проведеного в католицькому дитячому садку ім. Святої Анни у Солотвині	41
III.6. Підсумки мого дослідження	44
Висновки	46
Резюме	48
Використана література	50
Додатки	52

Tartalomjegyzék

BEVEZETÉS.....	6
I. NÉPRAJZI ÁTTEKINTÉS.....	8
I.1. Néprajzi alapfogalmak	9
II. A HELYI HAGYOMÁNYOK SZEREPE AZ ÓVODAI NEVELÉSBEN.....	14
II.1. Hagyományátadás óvodai nevelés keretein belül.....	15
II.2. Néprajzi értékek átadása az óvodai nevelés folyamatában.....	18
II.3. A jeles napok, ünnepnapok szerepe gyermekkorban	22
II.4. A népi játékok funkciója az óvodás gyermekek személyiségfejlesztésében	24
II.5. A népmese szerepe az óvodai nevelésben	28
II.6. Barkácsolás és kézművesség szerepe az óvodai nevelésben	29
II.7. A népzene-néptánc szerepe az óvodai nevelésben.....	30
III. LOKÁLIS HAGYOMÁNYOK FELTÁRÁSA.....	32
III.1 A kutatás célja, módszere,hipotézisek	32
III.2 A kutatás helyszínei	33
III.3. A Viski Mustármag Óvodában végzett kutatás bemutatása.....	34
III.4. A Bustyaházi Szent Erzsébet Katolikus Óvodában végzett kutatás bemutatása	38
III.5. Az Aknaszlatinai Szent Anna Óvodában végzett kutatás bemutatása.....	41
III.6. Kutatásom összegzése	44
Összefoglaló	46
Резюме.....	48
Felhasznált irodalom	50
Melléklet	52

BEVEZETÉS

A hagyományápolás a hagyományok, értékek, szokások megőrzésére és átadására irányuló tevékenység, általában a múltban gyökereznek, és olyan értékek, amelyek generációról-generációra továbbadódnak, és a fejlődések során évről-évre változnak. A kulturális örökség megőrzésében fontos szerepet játszik a hagyományápolás, első sorban segíthet megőrizni az identitásunkat, és az átadott értékek hozzájárulnak a közösség összetartozásához.

A szakdolgozatom célja, hogy bemutassam hogyan valósul meg a hagyományápolás az óvodában, és hogy milyen szerepe van a lokális hagyományoknak az óvodások identitás fejlesztésében. Számomra is fontosak a régi népszokások és azok megtartása, felelevenítése a kulturális örökség ápolásához. A szabad játék jól ötvözhető a néphagyomány ápolással, hiszen a gyerekek ez alatt az idő alatt játszva tanulhatnak. A mai generáció jogosult arra, hogy megismerje a helyi hagyományokat és részt vegyen azok átadásában.

Különösen fontos a hagyományörzés beépítése az óvodai nevelésbe, mivel elősegíti a gyerekek szülőföldhöz való kötődését. A gyerekek személyiségfejlődéséhez nagyban hozzájárulnak a néphagyományokkal kapcsolatos közös élmények és tevékenységek, hiszen ezáltal kialakulhat az érzelmi- és a közösséghez való kötődés is. A hagyományok megőrzése és ápolása révén a gyermekek átélhetik a közös tevékenységek örömét, megismerhetik a múlt értékeit, ezáltal értékesebbé válhatnak. Annak ellenére, hogy a világunk állandóan változik és fejlődik, vannak olyan múltbeli elemek, amelyek mindig meghatározóak lesznek népünk kultúrájában, ezek megőrzése és ápolása pedig a mi feladatunk. Összességében elmondhatjuk, hogy a helyi hagyományok fontos szerepet játszanak az óvodások identitásának kialakításában, valamint egymás elfogadásában, a nyitottság értékékként való elsajátításában.

A lokális hagyomány fontosságának igazolására könyvtári- és empirikus kutatást végeztem három település magyar óvodájában, melynek módszeréül a megfigyelést és interjút választottam. Arra a kérdésre kerestem a választ, hogy napjainkban a helyi hagyományok hogyan épülnek be az óvodai nevelésbe, illetve, hogy ezek milyen szerepet kapnak az óvodai mindennapokban.

A dolgozatom három fő fejezetre tagolódik: az első részben néprajzi alapfogalmakat tisztázok, a második fejezetben kifejtem az óvodai hagyományörzés célját és gyakorlati megvalósítását. A harmadik fejezetben pedig bemutatom a kutatási helyszínt és az ott végzett vizsgálati eredményeimet.

Munkám nagyrészt Benedek Krisztina–Sándor Ildikó: *A néphagyományok közvetítésének módszerei az óvodában*, Dr. Bucherna Nándorné–Faust Dezsőné–Zadravec Teréz: *Néphagyományőrzés az óvodában*, Lázár Katalin: *A népi játékok*, Dömötör Tekla: *Magyar népszokások*, Forrai Katalin: *Ének az óvodában* c. munkáira épül.

I. NÉPRAJZI ÁTTEKINTÉS

A néprajz fontos tudományág, amelyen keresztül megérthetjük és megőrizhetjük az emberi kultúra egyes részeit. A néprajz az emberi élet olyan aspektusait tanulmányozza és rögzíti, mint a hagyományok, szokások, vallás, életmód, építészet, népművészet, nyelv és irodalom. Az általa megszerzett tudás lehetővé teszi, hogy jobban megértsük a különböző társadalmakat és kultúrákat. A néprajz számos területen használható, mint például az oktatás, a turizmus, a kulturális örökség megőrzése és a kulturális sokszínűség elismerése. Az etnográfia a hagyományos kultúrákra és társadalmakra összpontosít. A néprajzi munkákból megismerhetjük a népi világkép alkotóelemeit, a magyar folklór természetfeletti lényekhez kapcsolódó hiedelmeit, természetfeletti képességekkel rendelkező szereplőket. Mint tudjuk, a népszokásoknak hitéleti háttere van, és gyakran a hiedelmek határozzák meg a szokások teljesítményét. A magyar néprajzban a kutatástörténet sokkal részletesebb, mint a tudománytörténet (Kósa, 2001).

Az etnográfusok nem embereket kérdeznek vagy figyelnek meg, hanem egyes nemzetekhez, etnikai csoportokhoz tartozó egyes népeket. Egyre tökéletesebben írják le az egyéni életet, tudást, emlékezetet és gyakorlatot egyediségében azt is megfigyeli, hogy ezen a hagyományon belül mit készít, hord, használ az egyén. Az etnográfus azt kérdezi, hogy a megfigyelt egyén hogyan felel meg a közösség hagyományos szükségleteinek, elvárásainak. Minden tudomány célja a valóság, az igazság megismerése. Bár sokan azt állítják, hogy a tudás magát a tudást szolgálja, a tudomány mégis azt reméli, hogy ezzel a tudással javítja a világot – ezért jött létre. A tudománnyal kiegészíthetjük és megőrizhetjük a nagyszerű alkotást. Munkája jobbá és jobbá, teljesebbé és hosszabbá teszi az életünket mindannyiunk számára. A néphagyományok a népek, sok-sok ember által sok-sok évszázadon át sajátítottak el tapasztalatainak és tudásának összessége. A néphagyományok tanulmányozására létrehozott néprajztudomány értelme és célja ugyanaz. A néphagyományok segítségével szeretett volna tanítani, s az aktuális problémákon túl akart lépni (Andrásfalvy, 1985).

Ahhoz, hogy jobban megismerjük és elsajátítsuk a hagyományörzés fortélyait, fontos, hogy ismerjük a néprajzi alapfogalmakat. Az alábbiakban ismertetem azokat a fogalmakat, ami a hagyományokhoz kapcsolódnak, különös tekintettel azokat, amik kapcsolódnak az óvodai neveléshez.

I.1. Néprajzi alapfogalmak

Néphagyományok. A néphagyomány olyan hagyomány, amely egy adott népcsoport kultúrájának részét képezi. A hagyományok által, megőrizhetjük mindazt, amit elődeink ránk hagytak. Ide sorolhatjuk a viseleteket, népszokásokat, építészetet, ételkészítést és a folklór más területeit. A néphagyomány a kulturális örökség része, amely általában szóban vagy írásban öröklődik. Az évszázadok során átadott tudás és hagyományok segítenek megőrizni az identitást és az egyediséget, valamint az elődeink által alkalmazott tudás generációról-generációra száll. Azonban ahogy a világunk fejlődik, úgy a hagyományok is változhatnak (Dömötör, 2003).

Színhagyományok. A szóban továbbított művek összege, általában a szóbeli keretek között létrejött művek összege. A népköltészetnél tágabb kategória, hiszen a népköltészetbe nemcsak szóbeli művek tartoznak, hanem a színhagyomány nem költői termékei is. A magyar népmesék, népdalok, népi játékok, népszokások szóban is terjedtek és adódtak át településről településre, nemzedékről nemzedékre (Andrásfalvy, 1985).

Lokális hagyományok. A lokális hagyományok az adott terület, közösség, régió vagy város hagyományai, amelyek az ott élő emberek kulturális örökségét képezik. Ezek a hagyományok általában a helyi életmódhoz, valláshoz, évszakhoz vagy más körülményekhez kötődnek, és átadásuk generációkon keresztül történik. A lokális hagyományok lehetnek ételek, öltözködési szokások, népszokások, ünnepek, szokások vagy bármi más, ami a helyi kultúrához kapcsolódik (Jakab–Vajda, 2016).

Népszokások. A néphagyomány részét képezi a népszokás. A népszokás egy adott közösség hagyományait, értékeit és kulturális örökségét fejezi ki. Ide tartoznak az ünnepek, szertartások, táncok, énekek, viseleti szokások és még sok más. A népszokás az élő kulturális hagyomány formája, melyben ünnepek és hétköznapok során jelennek meg. A népszokásokat a négy évszakra is oszthatjuk, hiszen minden évszakhoz tartozik valamilyen népszokás. A téli ünnepkörtől kezdve ismertetjük szokásainkat. Ez a ciklus egy sor vallási ünnepet (karácsony, vízkereszt) tartalmaz saját egyedi szokásokkal. A téli ünnepkör után következik a tavaszi ünnepkör, a tavaszi szokások két nagyobb ciklusba rendeződnek: az egyik a nagyhét-húsvét, a másik a majális-pünkösd ünnepkör. A nyári időszakban is számos népszokás van jelen, ide sorolhatjuk a Szent Iván éjt, amit június 24-én ünneplik. Az éjszakát tűzgyújtással, táncolással és ivóvízben fürdőzéssel töltik, melynek tisztító és gyógyító hatása van a hagyomány szerint. Végezetül pedig az őszi népszokások, az egyik leggazdagabb évszakként számít a népszokások körében, hiszen ide tartozik az őszi betakarítás, a szüreti

időszak, Mihály nap, amely szeptember 29-én van. Ezen a napon úgy tartják, ilyenkor van vége a nyárnak és kezdetét veszi az ősz, Mihály napkor számos hagyomány és babona él (Dömötör, 2003).

Jeles napok. A legtöbb folklór jelenség a naptári évekhez, a változó évszakokhoz, az élet fordulópontjaihoz és az egyházi ünnepekhez kötődik. Ezek között említjük az éves naptári ünnepeket, amelyeket a különböző közösségek ünnepelnek és fontosnak tartanak. Ezért váltak egyes névnapok is jeles napokká. A jeles napok lehetnek hivatalosan elismert ünnepek, vagy hagyományosan megünnepelhetőek, hozzájuk köthetjük a népszokásokat is. Jeles napok az adott kultúra vagy ország hagyományain és szokásain alapulnak, és az adott közösség tagjai általában együtt ünneplik őket. Jeles napokhoz soroljuk a Karácsonyt, Húsvétot, Farsangot, Márton-napot és még sok mást. Minden jeles naphoz valamilyen népszokás is tartozik, ezek összekötésben vannak jelen (Tátrai–Karácsony, 1997).

Népművészet. A népművészet az emberek által hozott kulturális örökség, a hagyományos népi kultúra része. Emberek által készített alkotások szerepelnek benne, amelyek gyakran tükrözik a mindennapi élet szükségleteit, de bemutatják a minket körülvevő világ sokszínűségét és az emberi érzelmeket is. A népművészet az emberek alkotó tevékenységének kifejezője, a népi kultúra szerves része, nemzedékről nemzedékre öröklődik. Ide tartozik az építészet, a népviselet, a díszítőművészet, a zene, a tánc, a népdalok, a népmesék, a népszokások, a kézművesség és sok más terület. A népművészet az emberi kreativitás és a hagyományörzés összefonódása, fontos szerepet játszik a nemzeti és helyi identitás fenntartásában. A népművészet több ágra tagolódik, az első ilyen ág a népköltészet (Ortutay, 1977).

Népköltészet. A népköltészet a népi kultúra azon része, amely magában foglalja a szóban vagy dalban továbbított hagyományos lírai és epikus műveket. A népköltészet hosszú múltra tekint vissza, és kapcsolódik az emberek mindennapi életéhez, hiedelmeihez, szokásaihoz és hagyományaihoz. Ezek a művek többnyire névtelenek, és a közösség szájhagyomány útján őrzik. A népköltészetben mítoszok, legendák, imák, átkok, történetek, énekelt és elbeszélte epikus művek találhatók. Ide tartoznak például a népdalok és a népi táncdallamok ezek a dalok többnyire szerelemről, szomorúságról, örömről vagy valamilyen természeti jelenségekről szólnak. Továbbá ide soroljuk még mondókákat, népmeséket, szólásokat. A népmesék a szóbeli elbeszélés művészetének egyik fő műfaja. Izgalmas elemeket tartalmaz, és megtartja a narratívának valamilyen rögzített formáját. A népmesékben sok olyan dolog van, ami a valóságban lehetetlen. Tündérek, beszélő állatok, boszorkányok és még sok más. A második jellegzetes vonása a meséknek a mondához való viszonya. A monda, hasonlóan

a meséhez, múltbeli eseményeket dolgoz fel. A mese világa azonban képzeleti, amelyhez a valós világ csak elemeket szolgáltat. A cselekményt varázslatok és csodák mozgatják, amelyek az ok-okozati összefüggések helyett uralkodnak a mesékben. A mesék története azáltal épül fel, hogy a csodára és a varázslatra helyezik a hangsúlyt, és az emberi cselekvések szerepe jelentéktelenné válik mellettük (Braun, é.n.).

Népi díszítőművészet, amihez a népviselet is kapcsolódik. A díszítő motívumok gyakran utalnak a helyi hagyományokra, a természeti környezetre vagy vallási vagy szimbolikus jelentésekre. A népi díszítőművészet a praktikus használati tárgyak mellett az esztétikai értékre is nagy figyelmet fordít, az alkalmazott technikák alapján több ágra tagolódhatnak például: fafaragás, bútorművészet, szövés, hímzés, népi fazekasság, fémművesség és bőrmunkálás. A népi díszítőművészet fontos szerepet játszik a népi kultúra megőrzésében, terjesztésében, valamint a nemzeti identitás erősítésében. A népi kultúrában a díszítés nemcsak az esztétikum kedvéért született, hanem általában jelentése volt. Az adott népcsoport értékrendjei kódolódnak a díszítésekbe, így ezek a minták tükrözik az adott kultúra szellemi értékeit (Balassai – Ortutay, 1980).

Néptánc. Ősidők óta az emberek saját szórakoztatásukra találtak ki táncokat. A néptánc olyan hagyományos táncok gyűjtőfogalma, amelyeket hagyományosan egy adott kultúra vagy nemzet képviselői adnak elő. A néptáncot többnyire zenével, gyakran énekléssel kombinálják. A néptáncok szerte a világon számos formában és változatban jelennek meg, megőrzésük és továbbadásuk a kultúra és a hagyomány fontos része. A néptáncok eredetüktől és a táncos hagyományukhoz való kötődésétől függően nagyon sokfélék lehetnek. Általában azonban közös vonások, élénk mozgások jellemzik őket, amelyek kifejezik az emberek életmódját, kultúráját (Bucherna–Faust–Zadravec, 2005).

Népdal. A népdal a magyar falvak, elsősorban a parasztok, de más, parasztokkal együtt élő lakossági csoportok művészete is. A népdalok általában egyszerű szerkezetűek, könnyen megjegyezhetőek és énekelhetőek, szövegük pedig a népi életből vett történeteket, érzéseket, vagy akár munkához kapcsolódó mondanivalókat foglalhatnak magukban. A népdalok általában szóbeli hagyomány útján terjednek, de egyes esetekben meg is jelentek írásban vagy elterjedtek kottaformában. A népdalok nagyon fontos szerepet játszanak a népi kultúra megőrzésében és továbbadásában, és ma is élő hagyományként tekintünk rájuk.. Nemzedékről nemzedékre öröklődik. A népdalok a népköltészet egyik fontos ágát képezi (Bucherna–Faust–Zadravec, 2005).

Népi bábjáték. A jeles napokhoz tartozó szimbolikus bábok a népszokások kísérőiként, szereplőiként jelentek meg. A népi bábjáték a néprajzban a szórakoztatás és oktatás fontos

eszköze volt hagyományos a közösségekben. Az előadásokat gyakran vásárok, falunapok és más ünnepek alkalmával tartották. A bábjátékok témái változatosak voltak, és gyakran tükrözték az adott közösség kultúráját. A bábjátékokat általában bábok segítségével adták elő, amelyeket a bábjátékosok készítettek. A bábjátékok nagyban hozzájárultak a népi kultúra és hagyományok továbbéléséhez, és azok átadásához a következő generációknak (Bakkai–Bagi, 1977).

Népi gyermekjátékszerek. A népi gyermekjátékszereket a felnőttek készítették gyermeküknek szórakoztatás céljából. A játékszereket természetes alapanyagokból készítették. Ide tartoznak a fából, bőrből, csontból készült játékszerek. Például fafaragásból készültek állatfigurák, anyagból és szövetből rongy babák, agyagból kerámiák és még sok más. A növényi játékok közben a gyerekek felfedezték a növények értékes sajátosságait és megtanulták felhasználni őket. Az állati maradványok mint a szőr, bőr vagy a csont használata során megismerkedtek egy-egy állat igaz értékével. Nemcsak a felnőttek készítették játékeszközöket, az idősebb gyerekek is gyakran alkottak, játékok készítése közben megismerkedtek az anyagokkal és azok felhasználási módjukkal. Az elemi tevékenységek és a kulturális világ ugyanazon anyagokból és elemeiből állnak, így a mondókák, dalos játékok és játékszerek sem választhatók külön a hagyományok lényegét tekintve. A játék készítés mellett a népi dalos játékok is fontos elemei a folklór életében (Bucherna–Faust–Zadravec, 2005).

Népi színjátás. A népszokásaink között fellelhető játékos alakoskodások az év meghatározott napjaihoz, eseményekhez kötődtek. Ezeknek a lendületes játékoknak a drámai cselekményekké való evolúciója fokozatosan ment végbe. Azok, akik részt vettek ezekben a játékokban, felismerték erősségeiket a táncban, a beszédben vagy mindkettőben. Az improvizáció és a rögzített forgatókönyvek egyesülnek, és minden egyes előadást alkotnak, amelyek a közösség játékra való vágyából születnek (Bucherna–Faust–Zadravec, 2005).

Népvisélet. Egy közösség kulturális megnyilvánulása szorosan kapcsolódik az emberek mindennapi életéhez. Egyes események emlékeit megőrizve, azok sorsához kötődik és végigkíséri. A magyar nemzeti öltözék sokszínűsége gazdagságának és változatosságának tudható be. Régióként, sőt falunként is eltér, minden egyedi stílus története mesél viselőiről. Egyes ősi ruhadarabok elvesztése ellenére az országnak még mindig sikerült megőriznie a történelmi ruhák jelentős gyűjteményét. A népviselet regionális sokszínűséget mutat, bár az egyes néprajzi csoportok között bizonyos mértékig egységes. A közösség tagjai érezték a változás iránti vágyat, de ez egy fokozatos, konzervatív folyamat volt, minden kísérletezéstől

mentes. A népviseletek kézzel készített anyagokból vagy hagyományos kézművesek által készített anyagokból készültek. Az ilyen kézművesek ellátták a parasztságot, a közösség uralkodó ízlése szerint készítették és díszítették öltözéket. Miután egy ruhadarab elkészült azt hímzéssel tették egyedivé, minden településnek meg volt a maga mintája (Bucherna–Faust–Zadravec, 2005).

II. A HELYI HAGYOMÁNYOK SZEREPE AZ ÓVODAI NEVELÉSBEN

Minden település rendelkezik helyi értékekkel, a pedagógusok feladata, hogy azokat felkutassa, hogy hiteles dolgokkal ismertesse meg a gyerekeket. A helyi értékek átadását már óvodás korban el kell kezdeni. A hagyományok beépítése az óvodai nevelésben lehetőséget kínál, hiszen ezek által több mindent megtud szülőföldjéről, ezáltal sokkal jobban tud majd kötődni a hazájához. A népi hagyományok megőrzése nagyon fontos a közösségi életben. Fennmaradásának egyik fontos záloga, hogy a fiatalabb generáció megismerje hagyományainkat és továbbvigye azokat.

Jelen és jövő szempontjából nézve fontos megérteni és megőrizni a túlélő hagyományok közösségének formáló és kovácsoló erejét. A hagyományok őrzésével megismerhetik a múlt értékeit, megtanulhatják tisztelni azokat, ami jó alapot teremthet jövőbeli kultúrájukhoz. Az óvodai nevelési munka fő mozgatórugója az intézményvezető, és ha fontosnak tartja az óvodai hagyományok ápolását, akkor az óvodapedagógusok is ezt a megközelítést fogják alkalmazni. Az óvodai nevelés egyik legfontosabb feladata a 3-6 éves gyermekek szokásainak, erkölcsös magatartásának kialakítása. A hagyomány ápolása tökéletesen alkalmas a hagyományteremtésre. Érzelmi, erkölcsi, szülőföld szeretete és tisztelete úgy érhető el, ha a hagyományokat tudatosan, semmint véletlenül beépítjük az óvodapedagógusok munkájában (Bucherna–Faust–Zadavec, 2005).

Az óvodáskorúak identitásfejlődése számos tényezőtől függ, beleértve a személyes tapasztalatokat, a családi életet, a barátokat és az óvodai közösséget. A helyi hagyományok, kultúra megértése, ápolása is fontos szerepet játszik az óvodás identitás kialakításában. A helyi hagyományok és óvodai megismerése saját kultúra az óvodásoknak jobban megérteni és értékelni közösségüket, történelmüket kultúrájukat. Ez erősíti az óvodások identitástudatát, és büszkévé teszi őket kultúrájukra és hagyományaikra. Például népdalokat énekelhettek, hagyományos játékokat játszhattak, vagy taníthattak a helytörténetről vagy a hagyományokról. Az ilyen tevékenységek során az óvodások közvetlen tapasztalatokat szerezhetnek és aktívan részt vehetnek a kultúrájuk és hagyományaik ápolásában (Benedek–Sándor, 2006).

A hagyományőrzés beépíthető ünnepeinkbe, irodalmi beszélgetéseinkbe, barkácsolásunkba, sportjátékainkba, zenei oktatásunkba. Az óvodai nevelőmunkája

összefonódik a népi hagyományokat ápoló anyagokkal: népdalok, népmesék, népi gyermekjátékok. Ez a munka tervezést igényel, ami az óvónő feladata. A mindennapi történetmesélésben elmélyült jelentéssel megjelenő magyar népmesék nemcsak a gyerekek jellemét táplálhatják, hanem a történetekből a régi élet történéseit, szókincsét is megérthetik, saját történeteket alkothatnak. Az óvodai zenehallgatás anyagai magyar népdalok legyenek. Tudatunk kell a gyermekekkel ezt a ránk hagyott kincset. A kisgyermek nem intelligenciával, hanem meghatottan érzik át a népdalok hangulatát, szimbolikus szavait. Általánosságban elmondható, hogy az érzelmi világon keresztül minden tevékenység beépül a gyermek tudatába. Így olyan fiatalabb generációt nevelhetünk fel, aki értékeli az értékeket, őrzi a hagyományokat, büszke arra, hogy magyar. Ezek megalapozásában meghatározó szerepe van az ezzel a szemlélettel azonosulni és azt hitelesen közvetítő óvónő személyiségének (Tamásiné, 2010).

A helyi hagyományok ápolása azonban nem csak az óvodások számára lehet hasznos, hanem a szülők számára is. Az óvodákban szervezett programok, események lehetőséget adnak arra, hogy a szülők is megismerkedjenek a helyi hagyományokkal és az óvodai nevelőkkel közösen gondoskodjanak a hagyományok ápolásáról és továbbadásáról.

Összességében tehát elmondható, hogy a helyi hagyományok szerepe kiemelkedő fontossággal bír az óvodai nevelésben, hiszen segíthet a helyi közösség összetartásában, az identitástudat erősítésében, valamint az óvodások és a szülők közös élményekkel teli ismeretszerzésében és tapasztalatszerzésében (Balassai, 1990).

II.1. Hagományátadás óvodai nevelés keretein belül

Már kisgyermekkorban is fontos, hogy a gyerekek megismerkedjenek a hagyományokkal és a népszokásokkal, és ebben a pedagógusoknak és a szülőknek is fontos szerepük van. Első sorban a szülő feladata, hogy bevezesse a gyermekét a hagyományörzés világába, a szülők az elsődleges nevelők, nagy hatással vannak gyermekeik értékrendjére és világlátására. Ha a szülők tiszteletben tartják a hagyományokat, akkor a gyerekek is nagyobb valószínűséggel fogadják el és ápolják majd azokat. E mellett kézenfekvő, hogy az óvodai nevelésben is helyet kapjanak a hagyományok.

A folklór nagy része a naptári évhez kapcsolódik. Egyes szertartásokhoz az évszakok váltakozása, a napforduló, a mezőgazdasági munka egyes szakaszai, valamint a nemzeti és egyházi ünnepek kapcsolódnak. Ezek a szertartások néha egy napra korlátozódnak, máskor viszont ciklusokat alkotnak: például tél közepétől, kora tavasztól, májustól pünkösdig

szokások soráról beszélhetünk. Minden évszak beköszöntésével az óvónők szervezhetnek kézműves foglalkozásokat, kirándulásokat, melyek élményt jelentenek a gyerekeknek. Az új szezon kezdetekor egy udvari sétán olyan dolgokat gyűjthetnek össze, amelyekből könnyedén készíthetnek játékokat, figurákat, ilyenkor a gyerekek alkothatnak és megismerkedhetnek a természetes alapanyagokkal (Bucherna–Faust–Zadravec, 2005).

Az óvodások között akadhatnak olyanok, akik még nem találkoztak a hagyományokkal és népszokásokkal. Ezért játszik fontos szerepet, hogy az óvodában lehetőséget kapjanak arra, hogy megismerkedjenek a hagyományrenddel, és hogy a pedagógusok segítségével megérthessék annak jelentőségét és szépségét. Az óvodapedagógusoknak az is fontos szerepük van, hogy segítsék a gyerekeket abban, hogy megtanulják, milyen értékek rejtőznek a hagyományokban, és hogy ezek az értékek hogyan segíthetik őket a mindennapjaikban. A pedagógusnak fel kell kutatnia a helyi hagyományokat is, hogy a gyerekeknek hiteles információt tudjon átadni. A hagyományos népi játékok, mondókák, népi kismesterségek segítenek kiélni a gyermek aktivitását, ugyanakkor segítenek abban, hogy a gyerekek ne legyenek se félénkek, visszahúzódók, se ellenkezőleg, agresszívak vagy intoleránsak társaikkal szemben. A játék szerepe tehát nagyon sokoldalú, mivel olyan képességeket sajátítanak el általa, melyekre szükség van az élet valamennyi területén (Benedek–Sándor, 2010).

A művészettel, alkotással kapcsolatos foglalkozások során a gyermek megérti és elfogadja a művészetet mint az ember alkotói tevékenységnek eredményét. A művészeti alkotások látványa érzelmeket vált ki belőle. Változatosan áll hozzá és értelmezi a különböző művészeti ágakat. Elementárisan elemzi a művészeti kifejezőeszközöket. A változatosság összekötődik a színekkel, formákkal, arányokkal, hangokkal, monológokkal, és párbeszédekkel. Kialakul a saját élettapasztalatait, érzelmeit a rajzolásban, ragasztásban, applikációban. A térlátással kapcsolatos tudását a játékban is felhasználja. Fantáziál, kísérletezik, keveri a színeket, formákat alakít át és alkot. A hagyományőrzést és a népi kismesterségekkel való megismerkedést, nem külön témaként kell alkalmazni, hanem az óvodai nevelés részeként.

Az életkori sajátosságok mellett az egyéni adottságokra is kellő figyelmet kell fordítani, a szellemi képességek kiegyensúlyozatlan fejlődése miatt. Mivel a gyerekek különböző képességekkel, hajlamokkal, érdeklődési körrel és motivációval rendelkeznek, hatékonyabb az egyéni és mikrocsoportos megközelítés alkalmazása, amely lehetővé teszi a személyes kapcsolatok kialakítását. A gyermek személyiségére, egyéni fejlődésére, fejlődési

sebességére, testi-lelki állapotára, érdeklődésére fókuszáló pedagógus attitűd feltételezi a pedagógus felkészültségét, tudatosságát, kreativitását (Dsupin, 2010).

A változatokban gazdag népművészeti alkotások, mint az óvodai pedagógusok nevelőmunkájának forrásai, eszközei fontos szerepet töltenek be a képzőművészeti nevelésben, mert segít a gyermekek fejlődését. Felgyorsult világunkban kreativitásra, nyitottságra kell nevelnünk gyermekeinket, hogy képesek legyenek az alkalmazkodásra. Az új életkörülmények között nincs mindig elfogadható kapaszkodó. Az élmények meghatározzák a jövőt, ezért nem mindegy, milyen élmények, hatások, tapasztalatok érik a gyermekeket legfogékonyabb korukban.

Ismertessük meg a gyermekekkel a természetet, a természetes anyagokat, de ne csak lássák, tapintsák őket, hanem dolgozzanak is velük, tetszés szerinti népi ihletésű játékszereket készítsenek belőlük. Ezáltal még nagyobb érdeklődést kelthetünk a természet, a növény és állatvilág, a természet és az ember kapcsolata iránt. Az óvodai környezetnek fontos szerepe van abban, hogy a gyermekek megismerhessék és közelebről megérthessék a néphagyományokat. A természetes anyagok és eszközök használata lehetőséget ad a kreativitás fejlesztésére, és segíti az örök értékek befogadását (Bucherna–Faust–Zadravec, 2005).

A teremdíszítés során ajánlott a hagyományos tárgyak felhasználása, mint például a régi terítők, kosarak, függönyök, amelyeket a szülőktől is be lehet gyűjteni. A természetes anyagokkal telepakolt játszósarok pedig lehetővé teszi a gyermekek számára a játék és alkotás örömét. Fontos, hogy a gyermekek olyan eszközöket használjanak, amelyeknek valós értéke van, és amelyekkel játszva és alkotva tudnak tanulni. A népművészeti tárgyak mindig is gyakorlati funkciót töltek be a hagyományos kultúrában, ezért az óvodában is olyan eszközöket kell készíteni, amelyeknek valódi használhatósági értéke van. Az óvodai nevelésben kiemelt szerepet kapnak az ünnepek és az évhez kapcsolódó kiemelt napok, mert ezek képezik az óvodai élet alapját. Az óvónők feladata, hogy a gyerekeket megismertessék a különféle folklóralkotásokkal, hagyományokkal, amelyeket a gyermek életkorának megfelelően hitelesen tudnak közvetíteni. Fontos, hogy az óvodai élet során kialakult hagyományok, szokások erősítik a csoport közösségtudatát, összetartozását, csoportidentitását.

A népi mesterségek, mondókák, gyermekjátékok, a jeles napok hagyományai mind hozzájárulnak a gyermekek kulturális és társadalmi neveléséhez, a tartalmas közösségi élet kialakulásához. Az óvodában számos hagyományörző programot lehet szervezni az évkörhöz kapcsolódóan. Például a karácsonyi ünnepség keretében lehet dalokat énekelni,

történeteket mesélni a karácsony hagyományairól, vagy akár közösen elkészíteni az ünnepi dekorációkat. Az óvodapedagógusok használhatják a népművészet nyelvét a hagyományok, népszokások, versek, mesék, énekes játékok és a vizuális- és tárgyi környezetet kiemelő programok tervezése során, amelyek az évszakokhoz és jeles napokhoz kapcsolódnak. Ez a program bármelyik óvoda csoportszerkezetében alkalmazható, és különösen hasznos lehet a nemzetiségi-etnikai kisebbségi gyermekek nevelésében, ahol a kultúra átörökítése és a hagyományörzés fontos feladat (Nagy, 1996).

A néphagyományörző óvodai program számos lehetőséget kínál:

- A kreativitás és önkifejezés kibontakoztatására, mivel a program során a gyerekek sokféle kézműves tevékenységet végeznek.
- A természet iránti nyitottság kialakítására, hiszen a programban gyakran használnak természetes anyagokat, mint például falevelet, ágakat, virágokat.
- A manuális képességek fejlesztésére, mivel a gyerekek barkácsolnak, kézműveskednek, ami javítja finommotorikus készségeiket.
- Az értelmi nevelésre, mivel a népmesék és gyermekdalok révén bővül a gyerekek szókincse és fejlődik a beszédképességük.
- Az érzelmi kötődések kialakítására, hiszen az ünnepek és szokások átélése összeköti a gyerekeket egymással és az óvodával, segítve ezzel a közösségépítést.

Az egyes óvodák konkrét, egyéni jellegét szűkebb és tágabb környezete határozza meg. Valójában az óvoda hangulata az intézmény dolgozóitól függ. Az óvodák kezdeményezői lehetnek a népi hagyományörző és értékteremtő törekvéseknek, a kisközösségekben a hagyományok felelevenítésének, a családok biztonságot nyújtó szerepének erősítésének. Az otthoni oktatást az intézményi oktatással egyensúlyozhatja. Ha az óvodák be tudják vonni a családokat ebbe a hagyományörzésbe, hagyományörző tevékenységekbe, akkor egyértelmű, hogy minden családban meglesz a jókedv és igény a közös tevékenységekre. A közös múlt után kutatva, addig ismeretlen szokások jelennek meg és örökítik meg azokat az egyes családokat, amelyek népi kultúránk gyökereit hordozzák (Bucherna–Faust–Zadravec, 2005).

II.2. Néprajzi értékek átadása az óvodai nevelés folyamatában

Az elmúlt évtizedek felgyorsult változása sem hagyta érintetlenül néphagyományainkat. Közülük sok megváltozott vagy el is tűnt. A mai generáció egyik fontos feladata népünk

hagyományainak, értékeinek, magyarságunk megőrzése. Ebben a hagyományőrzési és alkotási folyamatban a pedagógus szerepe meghatározó szerepet játszik az emberek nemzeti értékekhez, a Hazához, és azon túli szemléletformáláshoz. A néprajzi nevelés az óvodában egy olyan pedagógiai tevékenység, amelynek célja, hogy a gyerekek megismerjék és megértsék a környezetükben élő emberek kultúráját és hagyományait (Balassa, 1990).

A néprajzi nevelés nagy hangsúlyt fektet a helyi kultúra és hagyományok megismertetésére, azok ápolására, és továbbadására. Az óvodai nevelés során továbbra is nagy hangsúlyt fektetnek a néphagyományok, mondók, énekek, mesék és gyermekjátékok igénybevételére. Azonban az alkalmazott módszerek és a kiválasztott elemek mennyisége az óvónőtől függ, aki az általa tervezett és vezetett nevelési folyamatba építi be őket. A hagyományos tevékenységek és a népköltészeti művek beillesztése gazdagabbá és jobbá teszi a gyermekek életét és a nevelési folyamatot az óvodában (Bucherna–Faust–Zadravec, 2005).

Az óvodákban a néprajzi nevelés a következő tevékenységekkel valósulhat meg:

Népi játékok: Az óvodapedagógusok és az óvónők feladata, hogy a gyerekekkel olyan játékokat játsszanak, amelyek megismertetik őket a hagyományos játékokkal. A hagyományos játékok kiválasztása a helyi hagyományokra és kultúrára is épülhet. Ezeket helyi kutatások felkutatásával vagy saját gyűjtések során ismerheti meg az óvodapedagógus leginkább.

Hagyományos ételek: Az óvodapedagógusok és az óvónők feladata, hogy a gyerekeknek bemutassák a helyi konyha különlegességeit és ételeit. Az ételek elkészítése és fogyasztása során a gyerekek megismerhetik a hagyományos ételek alapanyagait, ízeit, és az étkezési szokásokat.

Helyi népszokások: Az óvodapedagógusok és az óvónők feladata, hogy a gyerekekkel megismertessék a népi hagyományokat. Ez lehet például a helyi népviselet, a népmesék, a népdalok vagy a néptánc, ünnepi alkalmak, jeles napok, lokális ünnepek.

Helyi múzeumok, kiállítások látogatása: Az óvodákban lehetőség van a helyi múzeumok, kiállítások látogatására is. A látogatás során a gyerekek megismerhetik a helyi kultúrát, történelmet, és hagyományokat. Csak örökségünkön keresztül tudjuk megőrizni az előttünk járók által felhalmozott tudás és tapasztalat gazdagságát. Az emberek így tanulták meg a munkafolyamatok megfelelő sorrendjét, és évről évre, újra és újra ragaszkodtak hozzá.

A társadalom fejlődésével a hagyományok sokat változtak. A civilizáció előrehaladtával a megőrzött hagyományok általában meggyengülnek, helyenként el is tűntek. A paraszti

közösségek őrizték meg legerősebben és legtovább hagyományos életmódjukat, így váltak a magyar népi kultúra értékhordozóivá (Bucherna–Faust–Zadravec, 2005).

A nép sokrétű hagyományőrző tevékenységének megfelelően a népművészet több ágra tagolódik:

- népköltészet
- népi díszítőművészet, népviselet
- néptánc
- népzene
- népi bábjáték
- népi színjátszás
- népi gyermekjátékok, játékszerek

A népművészet ágaival már az óvodában ismerkednek a gyermekek. Az óvodában a gyermekek érzelmi életét a népi hagyományok ápolási módszerei gazdagítják. E szemlélet kialakításának feltétele a hagyományos gondozási eszközök megjelenése az óvodai környezetben. A néprajzi ismeretek elsajátításához és bővítéséhez megfelelő folyóiratokat, könyveket kell rendelkezésre bocsátani, rendezvényeket kell szervezni a résztvevők ismereteinek bővítésére, tapasztalatátadásra, cselekvésformálásra. A művelődési házakban, kézműves műhelyekben, szakkörökben, alkotótáborokban változatos lehetőségeket kell biztosítani a népszokások megismerésére, a kézműves folyamatok elsajátítására.

A magyar népművészet egyrészt a hagyományos díszítőtárgyak és -eszközök széles választékát foglalja magában, másrészt a népköltészeti, népzenei és néptánc kompozíciókat. Ez az általános fogalom azonban csak a néprajztudományban honosodott meg, sőt a közelmúltban is, hiszen néprajzkutatóink körében a múltban és ma is elterjedt a népművészet mindenekelőtt a népi díszítőművészetekre (faragás, textil, hímzés, kerámia) vonatkozik. , stb.). Itt és az alábbiakban azonban gyűjtőfogalomként használjuk a népművészetet, amelynek egyik fontos és ismert ága a népi díszítőművészet (Ujvári, 1980).

Az óvodai nevelés csak a gyermek egyéni fejlődését figyelembe vevő, az együttéléshez szükséges szokások kialakításához igazodó eszközökkel szabályozható. Ennek keretét a népi hagyományok ápolása is megteremtheti. A gyakorlati tapasztalatok szerint az óvodai nevelésben a népköltői művek mellett a hagyományos gondozásba leginkább beilleszthető területek, tevékenységek nemcsak nem zavarják, hanem jobba, gazdagabbá teszik a gyermekek életét. Hiszen fontos, hogy már kisgyermekkorban kialakuljon a magyarságtudat.

A népi kultúra minden területe értékhordozó, megőrzését és átadását közös feladatként kell tekinteni az óvoda dolgozóinak hiszen az intézményi nevelésnek nélkülözhetetlen szerepe van. Az óvodai néprajzi nevelés nemcsak a gyermekek kulturális és társadalmi tudatosságát fejleszti, hanem segíti a hagyományok, értékek, ismeretek átadását a következő generációknak. A néprajzi nevelés célja, hogy a gyerekek megtanulják tisztelni és érdeklődni a körülöttük élők kultúrája és hagyományai iránt (Benedek–Sándor, 2006).

A játékok készítése kiválóan alkalmas a mindennapi tevékenységekhez. Az óvónő segítségével remek lehetőség ez a beszélgetésre, népmesék, mondókák, énekek felidézésére. Az óvodapedagógusok által elmondott népmesék hatással vannak erkölcsi ítélőképességük, viselkedéskultúrájuk, magatartásuk alakulására. Az udvari játékok hagyományos tevékenységekkel is bővíthetők. A természetes anyagokkal való munka mellett dalok és népi sportversenyek is megrendezhetők. A zenei játékok a zenei fejlődésben és az érzelmi nevelésben, a fizikai játékok pedig az állóképesség és az egészséges küzdőszellem kialakításában játszhatnak fontos szerepet (Nagy, 1996).

A mondókák, dalok, prózai részek segítik a gyermek beszédfejlődését, gyarapítják a szókinccsüket, és számos lehetőséget kínálnak az ismeretek bővítésére is. Egy-egy fogócska, bújócska erősítette a stratégiai gondolkodást, a mozgásos játékok az erőnlétet, a szellemi játékok a kreativitást.

A következő néphagyománnyal nevelés egyik fontos eszköze, a népmese. A népmesék a szóbeli narratív művészet egyik fő műfaja. A népmeséhez kötődő mondások, fordulatok a népmesék két legfontosabb jellemzőjét is kiemelik. A népmesék leírhatják az emberek életét, az igazabb és jobb életbe vetett hitüket és a démonok feletti diadalukat. Ezért is alkalmas a gyermeknevelésre (Dr. Braun, é.n.).

Minden kisgyermeknek van egy zenei és vizuális anyanyelve a verbális anyanyelven kívül. A népi hagyományörzés e három anyanyelv segítségével épül be az óvodai életbe a pedagógusok tudatos tervező munkájában. A szerzők elsősorban a zenei és vizuális nevelés területeit részletezik, hiszen az anyanyelvi oktatás nagyobb nevelési tapasztalattal, szélesebb szakirodalmi és gyakorlati skálával rendelkezik, mint a zene és a tárgyi kultúra. A népi hagyományörzés az ének-zenei nevelés területén, a népzenei élmények forrásának biztosításával, a zene iránti érdeklődés felkeltésével, a népzene megalapozásával valósul meg. Növekszik az érdeklődés a népi ritmusok, dalos játékok, mozgások és hangszerek, néptánc, folklór éneklés, zenehallgatás iránt (Benedek–Sándor, 2006).

A zene döntő szerepet játszik a 3-7 éves gyermekek érzelmi nevelésében. Az élőzene elengedhetetlen a mai korban. Az Óvodai Nevelési Program hangsúlyozza az óvodai

zenehallgatásra való rászoktatás fontosságát. A népdalok kiválóak arra, hogy fejlesszék a gyerekek beszédképességét. Az ének-zene foglalkozásokon az óvónő aktív tevékenységgel biztosítja a zenei anyanyelv gyakorlását, zenehallgatás közben a zenei anyanyelv fejlődését tisztán auditív módon befolyásolják. A pedagógusoknak ügyelniük kell arra, hogy ez a fajta zenei hatás sokrétű legyen. Az epikus dalokban is vannak kísérő képek, és bábelőadásokkal is fokozható a jókedv (Törzsök, 1982).

A magyar népi játékok kutatása közel 200 éves múltra tekint vissza. A többi folklórműfajhoz hasonlóan a játék is alkalmasnak bizonyult a nemzeti identitás kialakítására, megőrzésére és erősítésére. A játéktevékenységben megtestesülő gyermeki népszokások nemcsak a gyermekek testi-lelki fejlődését, szórakozását szolgálják, hanem a gyermekek társasági életét, hagyományos nevelését is. A gyermekfolklórt a felnőtt folklórhoz hasonlóan többek között a közösség, a nemek és korcsoportok szerinti megosztottság, a hagyomány és az állandó újítás jellemzi. A gyermekköltészet fő műfaja a mondókák, a lírai operák és a drámai drámák. A gyermekköltészet gyűjtése, forrásainak, típusainak vizsgálata hosszú ideje foglalkoztatta a magyar folklórkutatókat. A néphagyományok különösen alkalmasak arra, hogy az óvodai nevelésben minél többféleképpen közelítsünk egy adott témát, hogy sokrétű, de egymáshoz kapcsolódó ismeretekkel tudjuk ellátni a gyerekeket.

II.3. A jeles napok, ünnepnapok szerepe gyermekkorban

A népművészet, a népszokások és a néphagyományok leginkább kötődik nemzetünkhöz. Küldetésünk, hogy mindezt arra használjuk, hogy segítsünk az embereknek eligazodni környezetükben és a világban. A folklór végigvonul egész életünkön, és megkülönböztet minket más népektől. Mindenekelőtt a minden évben ismétlődő ünnepekre, szertartásokra, szokásokra kell gondolnunk, amikor népszokásokról beszélünk. A népi hagyományok ápolása megtaníthat a magyarság tiszteletére és szeretetére. Az régmúlt szokásokról kevés család tud, ezért ebben a folyamatosan változó világban a hagyományos értékekről való felelevenítés nagyon fontos feladata az óvodáknak, iskoláknak. A népi hagyományok sokszínű, színes anyagával dolgozva a gyerekek megismerik a népi kultúrát, és tovább élhetnek népünk hagyományaiban (Gleboczi, 2001).

Az ünnepnapok, jeles napok nagyon fontosak az óvodai mindennapokban. Kiegészítik, színesebbé teszik a hétköznapiakat, élményekben és sikerekben gazdagabbá válnak a gyerekek. Egy-egy ünnepnapot egy előkészület előz meg, ilyenkor az óvodapedagógusok elmesélik a gyerekeknek, hogy milyen ünnep következik, mit kell róla tudni, milyen

népszokások kapcsolódnak ezekhez az ünnepnapokhoz. Egyes ünnepek olyan népszokásokkal rendelkeznek, aminek az előkészületeihez kapcsolhatjuk a kézműves foglalkozásokat is (Tátrai–Karácsony,1997).

Az ünnepnapok által a gyerekek több téren is fejlődnek, mint például:

- Nyelvi fejlesztés: Az ünnepekhez kapcsolódó történetek, versek, dalok tanulásával, eljátszásával a gyerekek bővíthetik szókincsüket, fejleszthetik beszédképességüket.

- Kreativitás fejlesztése: A gyerekek kifejezhetik kreativitásukat és fejleszthetik finommotorikus készségeiket, miközben ünnepi dekorációkat, ajándékokat és jelmezeket készítenek.

- Szociális készségek fejlesztése: Az ünnepekhez kapcsolódó közös tevékenységekben, játékokban a gyerekek megtanulják az együttműködés, az empátia, az összetartozás fontosságát.

- Kulturális érzékenység fejlesztése: Az ünnepek és hagyományok megismerése segít a gyerekeknek megérteni és elfogadni más kultúrák és hagyományok értékeit és szokásait.

A téli ünnepkör. Ez az ünnepi ciklus egy sor jól ismert dátumot tartalmaz, amelyek magukban foglalják egy sor vallási ünnepet, évenkénti és időjárás-előrejelző szokásokat. Kezdeté lehet Katalin naptól egészen Luca napjáig, majd következnek az aprószentek és újév. Miklós napján ne hagyjuk ki a gyerekek egyik kedvenc ünnepét sem, amikor a Mikulás meglátogatja a gyerekeket és ajándékozik. Ezt követi az egyik mágikus jeles napunk, a Luca nap. Sok érdekes szokás fűződik e naphoz, számos babonás szokáscselekvés ismert lucázás néven. A tél egyik legnépszerűbb és legnagyobb vallási ünnep a karácsony. A karácsony különleges szokásokkal, hagyományokkal jár. Ne hagyjuk ki az adventet sem, amely magában foglalja a karácsony előtti négy hetet, ezt a várakozás időszakának nevezzük. Jeles napok, ünnepnapok alkalmával mesélhetünk a gyerekeknek hozzájuk kapcsolódó történeteket. Egyes ünnepnapok alkalmával a gyerekek szereppel is készülnek, ilyenkor főleg verseket, dalokat adnak elő. A következő jeles nap, amelyet szintén a hagyományörzés és a szórakozás miatt ünnepelek, a farsang. A farsang a vízkeresztől a húsvét előtti hat hetes böjt kezdetéig tartó időszak. Ilyenkor a gyerekek beöltözhetnek különböző jelmezekbe, maskarába hagyományaiban (Gleboczi, 2001).

A tavaszi ünnepkör. A tavasz az az évszak, amikor a természet felébred. Tavasszal is sok ünnep és jeles nap van. A Balázs és Gergely járás néhol ma is létezik. Sok mondóka és dal kapcsolódik Sándor, József, Benedek napjaihoz, amelyeket „meleg napoknak” neveznek. A legnagyobb ünnep a húsvét. A kereszténység legnagyobb ünnepe, Krisztus feltámadására emlékezünk ilyenkor. Számos népszokás kötődik ehhez az ünnephez, mint például a

tojásfestés és a locsolkodás. Ezt az ünnepet az óvodában is mindig megünnepelik. Emellett a tavasz számos fontos napját ünnepeljük, mint például a György-napot, a nemzeti ünnepeket, a pünkösödöt és az anyák napját (Bálint, 1989).

Nyári ünnepkör. Nyáron is sok jeles nappal találkozhatunk, mint például Medárd nap, az időjósítás szerint ha ezen a napon esik, akkor a következő 40 napon minden nap esni fog. De vannak olyan jeles napok is, mint a Margit-nap, más néven „retekes”, mert ez egy tökéletes nap a retek vetésére. De nem hagyhatjuk ki az István-napot, mert kiemelkedő alakja a magyarság életének, ő volt a magyarok első, államalapító szent királya. Az ő neve napjára esik az új kenyér ünnepe is, az első kenyérsütés napja (Bucherna–Faust–Zadravec, 2005).

Őszi ünnepkör. Ősszel a természet elkezd felkészülni a télre. Megkezdődik a szüret, szüretelik a szőlőt, almát, diót, és ebben az évszakban a bőség öröme Szüreti bált tartanak. Fontos megemlíteni a Mihály-napot, amelyet a pásztorok ünnepeként is ismernek. A hagyomány szerint ezen a napon adják a pásztorok a gazdáknak jószágaik egész éves hozamát. Márton napján esznek emberek először az az évi libából, és isznak bort az az évi szőlőből. Az időjósítások szerint ha ezen a napon fagy van, karácsonyra felmelegedést jósolnak, de nagyon hasonló időjósítás kötődik a Katalin napjához is miszerint: „Ha Katalin koppan, karácsony loccsan”. Ősszel van ideje a kalácsa munkáknak is: ekkor van a tollfosztó, lekvárfőzés, a kukoricahántás, de a disznótorok is ős végén kezdődnek.

II.4. A népi játékok funkciója az óvodás gyermekek személyiségfejlesztésében

A hagyományainkat tisztelő és ápoló óvodapedagógusok által irányított foglalkozásokkal az óvodában ilyen élményszerű környezetben élni tudó gyerekek életre szóló örökségüket keltik életre. Az óvodai nevelésben a néphagyományok anyagának nagy része ma már az óvodában megtalálható, mert az óvodapedagógusok évtizedek óta használják az oktatásban. A néphagyományból származó anyagok számos szakmába integrálhatók, mint például: testnevelés, képzőművészet, irodalmi nevelés, anyanyelvi nevelés, zenei nevelés. Ezek a tevékenységek elsősorban gyermekeink életének jobbá és gazdagabbá tételét szolgálják.

A népi játékok nem mai társadalmunkban honos játékok, hanem régebbi eredetűek, mint a folklór és a néprajz egyéb területei. Kis gyermekjátékai nemcsak a külvilággal ismertették meg, hanem segítették bizonyos mesterségek, tevékenységek elsajátítását, gyakorlását. A játék a képességei mellett megoldható feladatokat is elé tárt, amelyekből kialakult az önbecsülése. A játékok által rájön, hogy miben jó és miben nem, segít önbizalmat szerezni, ami az egészséges személyiség kialakulásához is nagyon fontos. A játékok fontos szerepet

játszanak a szabálytudat kialakításában, amely a társas viselkedés fontos összetevője. A játék arra is kiváló, hogy a gyerek megtanuljon kapcsolatokat építeni másokkal, kezdve a társakkal, ami megkönnyíti a közösségbe való beilleszkedést (Lázár, 1996).

A népi játékok segítik a gyerekeket abban, hogy ne legyenek félénkek, visszahúzódnók, vagy éppen ellenkezőleg, ne legyenek agresszívek és intoleránsak másokkal szemben. A népi játékokkal nem a poros régi világot próbáljuk visszahozni, hanem megőrizni valamit, ami közös igényt elégít ki, ezért van rá ma is szükségünk. Láttuk a játékok sokféleségét. Ebből is látható, hogy a játékok nem tekinthetők elemi éneknek, táncnak vagy elemi sportnak. Mindhárom területhez hozzáadhat valamit, de igazán sokrétű, ha nem táncnak vagy sportelőképzőnek tekintjük.

A játékelmények mellett a népi játék szerepe tanulási lehetőséget biztosít egész gyermekkorban. Születés után az ölbeli játékok segítik az énkép, a testtudat és az érzelmi stabilitás kialakulását. Később ugyanez a játék, szerepcseré után - amikor a 3-5 éves már kisgyermekével vagy más kisebb gyermekeivel játszott - megerősítette és gyakorolta a szülői gondoskodó, nevelő magatartást. A csoportos játékok lehetőséget adnak arra, hogy egy közösség részeként folyamatos, azonnali visszajelzést kapjunk a résztvevők viselkedéséről, ami fontos támpontokat ad a szocializáció területéhez. A közösségben való játék elősegíti az önfegyelmű szükségességét. Így a játék lehetővé teszi a gyermekek számára, hogy cselekedjenek, megvalósítsák önmagukat, előrelépjenek és döntéseket hozzanak. Jelenleg ezek a legfontosabb tényezők ahhoz, hogy a gyerekekből tehetséges és magabiztos fiatalok, majd felnőttek váljanak.

A népi játékokat négy fő típusra osztunk: eszközös, mozgásos, szellemi és párválasztós játékok.

Eszközös játék. Egy tárgykészítő játékban az első lépés a játékban használt eszközök elkészítése. Különböző anyagokból készülhetnek, beleértve a homokot, a szennyeződést, a növényeket vagy akár terméseket. A leghíresebbek talán a sárból vagy homokból épült várak, vagy faépítmények, búvóhelyek, fű- vagy lombsípok, fűz- vagy bodza sípok és egyéb hangzó eszközök. A legnagyobb hagyomány talán a különböző növényekből készült játékok, mint például a kukoricacsutka babák, termésből készül figurák, tökből töklámpás és így tovább. A babák készítése mindig is népszerű időtöltés volt. Sokféle anyagból készíthetünk formákat, figurákat a kukoricacsutkából, gesztenyéből, makkból, vagy akár rongyokból. A kiegészítő játékok olyan eszközjátékok, amelyek funkciója oktatási szempontból magától értetődő. Készíthetünk nád- vagy fűzfa sípot, rongybabát stb. Egyes eszközökkel ellátott játékok csapatjátékok, ahol a gyerekek megtanulnak együttműködni egymással. Ez azt is

megköveteli, hogy egyszerre tudják szemmel tartani a csapat többi tagját, más csapatokat és eszközöket. A pörgettyűk és fonók még ma is népszerű játékszerek a gyerekek számára. A fonók készülhetnek fából vagy akár dióból is. Az ugrálókötél szintén nagyon népszerű játék. A kötélugrást egy személy, ketten vagy hárman játszhatják. Óvodában egy személy is játszhatja. A versenyző a kötelet függőlegesen tekerje maga köré, és mindig át kell ugrania a kötélen anélkül, hogy elakadna. Ha elakadsz, újra kezded. A játék fejleszti a koncentrációt és a mozgáskoordinációt. Minden eszközzel végzett ügyességi játék nagymértékben fejleszti a nagymozgásokat, az egyensúlyt, a finommotorikát, a szem-kéz, szem-láb koordinációt (Lázár, 1996).

A megfelelő terhelés és mozgásfejlesztő feladatok segítik az óvodások munkaképességének és állóképességének növelését. Az óvodapedagógus felelős a gyermek motoros cselekvéseinek tudatosabbá, céltudatosabbá tételéért, valamint arra törekszik, hogy a gyermek, hogy mozdulatait tudatosan és hatékonyan tudja végrehajtani az utasítások alapján, szükség esetén demonstráció és verbális segítség nyújtásával (Кохонко, 2019).

Mozgásos játékok

Első lépésként szórakoztató tevékenységekkel, úgynevezett „mozgásos játékokkal” fejlesztjük a mozgást, mert ezek a kevésbé szabályozott tevékenységek segítenek a gátlások megszüntetésében. Az a gyermek, aki elmerül a játék lendületében és ritmusában, és ezáltal szinte öntudatlanul gyakorolja a nagymozgás–koordináció alapelemeit, az a haladás. Ezeknek a játékoknak társadalmi vonatkozása is van. Hozzájárulnak a csoportok kialakításához, amelyek a későbbiekben elősegíthetik a gyermekek társadalomba való beilleszkedését. A mozgásos játékok két csoportra tagolódnak: eszközhasználat nélküli játékokra és eszközhasználattal folytatott játékokra, valamint tagolódhatnak ölbeli játékok (Dsupin, 2010).

Az eszköz használata nélküli játékok mint a fogócska, segítik a gyermek szabálytudtának kialakulását, illetve fejleszti a nagymozgásokat és a beszédképességet is.

Az eszközzel folytatott játékok, mint a célba dobás, fejleszti a finommotorikát emellett készségfejlesztő hatása is van.

Szellemi játékok

A szellemi játékok öt részre tagolódnak: szellemi ügyességi játékok, beugratós, kitalálós játékok, rejtő-kereső játékok és a tiltó játékok. A kirakós játékok valószínűleg a legsokoldalúbb játékcsoport. A néphagyományban is szerepe van a szellemi játékoknak, és a gyermekek gondolkodásának és intelligenciájának fejlesztésében is.

A nyelvtörő a nyelvi fejlesztés eszköze lehet, a hosszú verssorok pedig a memóriafejlesztést segítik, azok a gyerekek is könnyebben tanulnak meg verseket, akik hozzászoktak a különféle mondókák gyors memorizálásához. Konkrét ismereteket elmejátékok segítségével is meg lehet tanítani. Jól működik a szókincs fejlesztésére és a diszlexia tesztek szükségességének igazolására is, például „mi van a csónakban”. A játékhoz a gyerekeknek tudniuk kell, hogy a szó melyik hanggal kezdődik és melyik hanggal végződik. Az ilyen típusú játékokban a feladat a szellemi képességek helyes használatára irányul. Segítenek a kiejtésben, például gyakorlatok az "r" hangra, de vannak itt nyelvtörők is, nehezen kiejthető, hosszú szavak és mondatok, amelyek segítik a gyermek beszédképességét. A rövidebb-hosszabb szövegek (láncversek, alliteráció, mondókák stb.) elmondásával és memorizálásával javítják a memóriát. Hasonlóképpen, más helyzetekben a gyors reagálás a központi elem (parancs, húzás, lazítás stb.). Ezekben a játékokban általában nincsenek dallamok, legfeljebb alkalmi dallamos változattal vagy kettővel (Lázár, 1996).

Párválasztó játékok

Ezek a játékok térformában igen gazdag csoport. Főleg a kölcsönös szimpátián, ragaszkodáson, barátságon alapulnak, a fiúk és lányok közötti vonzalom még nem játszott meghatározó szerepet ebben a korosztályban. Az óvodás korban a fiúk gyakran hajlandóak részt venni a párosító játékokban. Az 5-6 éves gyerekek jól betudnak kapcsolódni, és jól érzik magukat a játékban. Ehhez a csoporthoz olyan játékok tartoznak, ahol a gyerekeknek kört kell alkotniuk. A körforma kialakítása, megtartása, kézfogással egyirányú mozgás esztétikai mozgási nehézségeket okozhat. Ezért eleinte körben álltak, énekeltek és mondókákat mondtak. Ezt követően kéz a kézben sétálhatsz, tenyereidet összekulcsolva az egységet jelképezve. A kézfogás segít az azonos ritmusban mozogni, és fegyelmet, ügyességet és figyelmet igényel a gyermektől. A párválasztó játékoknál két típust figyelhetünk meg, az egyik a párválasztó körjátékok, a másik a lánykérő játékok.

Az összes párválasztó-körjáték cselekménye ugyanaz: a játékosok körben állnak, közepén egy személy áll, aki kiválaszt egy párt a dal végén vagy közepén. Ha a dal közben választasz partnert, a pár a dal végéig táncol. Utána a kiválasztott személy a kör közepén marad, a szavazó pedig helyet foglal a többiek között. A lánykérő játék lényege az, hogy az egyik elviszi (maga mellé vagy mögé) a másikat. Azok az emberek, akiket elfogadsz, nem hagyják el a játékot, hanem csatlakoznak hozzá. Sok verzióból hiányzik a játék leírása, és a gyűjtők csak a játékhoz énekelt dalokat rögzítik (Lázár, 1996).

Összességében a népi játékoknak ma is ugyanaz a szerepe a gyerekek egyéni és társadalmi fejlődésében, amit a hagyományos kultúrában, a hagyományos módon kialakult

csoportokban betöltött. Az egyik ilyen szerep az aktivitás, a kreativitás kialakítása, fejlesztése. A másik az identitás, hagyományörzés (Lázár, 1996).

II.5. A népmese szerepe az óvodai nevelésben

A mesék ősi eredete arra utal, hogy akár a mese szavunk is finnugor eredetű lehet. A beszélni főnév igenévből keletkezik, így ez a név is ennek a műfajnak a jellegzetességeit árulja el, vagyis elsősorban szájhagyomány útján közvetíti, a nyelvhez hasonlóan jelrendszer. A népmesehagyományban egy sajátos kettősség figyelhető meg, nevezetesen a hagyományhoz való tudatos ragaszkodás, de viszonylagos nyitottság az új benyomásokra. A népmese rálátást ad, hogy a természet szerves része, egységet alkotnak a természettel, a legtöbb népmesében olyan kitalált jelenségeket figyelhetünk meg, mint például a beszélő állatok, virágok, természet feletti lények (Kukoda, 2009).

A magyar népmesék az ország kultúrájának elválaszthatatlan része, amely mélyen gyökerezik a múltban. Rengeteg lehetőséget kínálnak az életünk szerves részét képező tudattalan folyamatok felfedezésére, megtapasztalására és megismerésére. A mesék különféle pszichológiai funkciókat látnak el, beleértve a feszültség csökkentését, a személyiségfejlődés elősegítését, valamint az oktatási órák és információk közvetítését. A magyar népmesék jelentősége különösen az óvodákban érvényesül, ahol társas élményként, örömforrásként szolgálnak a gyerekek számára. Ezek a mesék társadalmi konfliktusokat közvetítenek, és kommunikációs stratégiákat kínálnak megoldásukra, miközben pozitív életszemléletet keltenek. Ezenkívül a mesék fejlesztik a gyermek humorérzékét, és elősegítik az egészséges, kiegyensúlyozott lelki fejlődést. A mesék világában a jó mindig győzedelmeskedik a gonosz felett, és az igazságot mindig kiszolgálják. A történetek gyakran szimbolikusan közvetítenek üzeneteket, miközben a mesebeli főszereplők példáján keresztül szórakoztató, oktató és tanító célt is szolgálnak (Nagy, 2008).

Amikor egy gyermek hall egy történetet, elmerül a hős utazásában, és végül katartikus felszabadulást tapasztal a győzelme után. Az óvodás korban a gyerekek varázslatos világnézettel rendelkeznek, hisznek abban, hogy vágyaik azonnal teljesülnek, mert azt akarják. A tündérmesék nagyjából ugyanúgy működnek, segítik a gyerekeket, hogy megértsék az őket körülvevő világot azáltal, hogy olyan képeket és hipotéziseket hoznak létre, amelyeket képesek megérteni. Fontos, hogy olyan meséket válasszunk, amelyek illeszkednek a gyermek fejlődéséhez, mivel ez elősegíti gondolkodásának és világnézetének helyes megbeszélését, ami a kettős tudat kialakulásához vezet. A magyar népmesék

elbeszélése nagyon fontos, főleg óvodás korban elengedhetetlen a hagyományos szokásokat életben tartó értékek megőrzéséhez.

Az óvodapedagógusoknak figyelniük kell arra, hogy ha a gyermeknek nehezebb esik a mesét végighallgatni, és érdektelenséget mutat a mesehallgatásra, ha azonban a gyermek szívesen hallgat meséket képekkel, bábjátékokkal vagy televíziós adaptációkkal, a vizuális és képi megerősítés segíthet a történet megértésében. Az óvodások számára a reprezentáció egy olyan kommunikációs nyelv, amely lehetővé teszi számukra, hogy megértsék és újraéljék azokat a tapasztalatokat, amelyeket nehéz kifejezni. A legújabb pszichológiai kutatások megerősítik, hogy a vizuális és a verbális fejlődés elválaszthatatlan egymástól, ami az óvodás gondolkodás alapvető jellemzője. A gyermekek vizuális tevékenységei a nyelv, a beszéd és a kommunikáció fejlődését is elősegíthetik. Ráadásul a rajzok sokkal többet tudnak kifejezni, mint szavak, főleg kisebb korban (Nagy, 1996).

II.6. Barkácsolás és kézművesség szerepe az óvodai nevelésben

Az óvodában számos olyan tevékenység végezhető, amellyel a gyerekek jobban megismerhetik a természetes anyagokkal való munkavégzés lehetőségeit. Rohanó világunkban arra kell nevelnünk gyermekeinket, hogy legyenek kreatívak és nyitottak, hogy alkalmazkodni tudjanak. A tapasztalat határozza meg a jövőt, így nem mindegy, hogy milyen élmény, hatás, tapasztalat érkezik abban a korban, amikor a gyerekek a legfogékonyabbak.

A vizuális nevelés fontos része az óvodai oktatásnak, hiszen segít a gyermekeknek kifejleszteni és javítani a vizuális megértésüket és képességeiket. A vizuális nevelés az óvodában nem csak a rajzolás és a festészet tanulását jelenti, hanem többet annál (Bödös, 2010).

A népi kismesterségek megjelenése az óvodai foglalkozásokon a gyermekek kreativitását illetve a megfigyelő- és összehasonlító képességét fejleszti. Az ilyen foglalkozásokon megtanulják a természetes anyagok nevét, színét, felhasználási lehetőségeit. A játékkészítés a kézi fejlesztés mellett anyagismeretünket is bővíti, fejleszti logikus gondolkodásukat, szépérzéküket, gazdagítja érzelmi világukat, bővíti szókincsüket. A foglalkozásokat kibővíthetjük a népi díszítőművészet anyagaival (Bucherna–Faust–Zadravec, 2005).

A magyar népi kerámiák formájuk, színük és díszítőmotívumuk szerint igen gazdagok. A fazekasmesterek jártasak voltak az agyaggal való megmunkálás minden technikájával. A kerámiák többsége mindennapi használatra készültek, mint például étkezészetek, de készültek több dísz tárgy is ünnepi alkalmakra, vagy lakásdekorációkra. Megismertethetjük a

gyerekekkel az agyagozás technikáit, bemutathatunk olyan tárgyakat amik kifejezetten agyagból készültek, mint a korsók, tányérok vagy figurák. A gyerekekkel is lehet figurákat készíteni, ezáltal is megtapinthatják az agyag összetételét, megfigyelhetik, hogy milyen az agyag formázás előtt, alatt és után. Az agyagozás mellett még számos olyan népi díszítőművészeti ágakkal ismertethetjük meg a gyerekeket, lehet ez szövés, nemezés, fonás, hímzés. Fontos, hogy az óvónő felkészült legyen, gondoljon a biztonságos eszközök beszerzésére (Bucherna–Faust–Zadravec, 2005).

A gyermekek megismertetése szülőföld múltjával és hagyományaival kulcsfontosságú a kulturális értékek megbecsülésének elősegítésében. A népi tárgyak és gyakorlatok mély hatást gyakorolnak a gyerekekre, befolyásolják érzelmeiket és ízlésüket. A természetes anyagok gyűjtésével és hasznosításával megérthetik, hogy környezetük kreatív lehetőségeket kínál, és az előző generációktól örökölt örök értékeket hordoz. Ez a megközelítés arra ösztönzi a gyerekeket, hogy nyitott gondolkodásmóddal közelítsenek környezetükhöz. A művészettel kapcsolatos foglalkozások során a gyerekek mélyebben megértik és értékelik az alkotási folyamatot. A műalkotások erős érzelmi reakciókat is kiváltanak bennük (Dsupin, 2010).

II.7. A népzene-néptánc szerepe az óvodai nevelésben

A magyar népdalokat szájhagyomány útján adták tovább generációról generációra. A nagyszülők szántóföldi munka közben ezekkel a dalokkal szórakoztatták unokáikat, miközben vigyáztak rájuk, amíg a szülők dolgoztak. Az ünnepek, például a szüreti bálók is népszerű alkalmak voltak e dalok éneklésére. Ezeket a zenei előadásokat gyakran számos hangszer kísérte, beleértve a fuvolákat, sípokot és dudákat (Bucherna–Faust–Zadravec, 2005).

A zenetanulással eltöltött évek sokféle hatással lehetnek a gyerekekre, egyéni tehetségüktől és fejlődési szakaszaiktól függően. A művészeti nevelés ágaként a zene érzelmeiket gerjeszt, érdeklődést kelt, formálja a zenei ízlést és esztétikai érzékenységet. Ez gyakran azt eredményezi, hogy a gyerekek élvezik az éneklést, a hangszerezést és a táncot. A nép- és gyermekdalok éneklése fejleszti a hallást, az énekkészséget, a ritmusérzékletet, a kecses mozgásokat. A hatékony óvodai zenei nevelés figyelembe veszi a zenei fejlődés hosszú távú igényeit, életkoruknak megfelelő tevékenységet teremt az óvodások számára. Az ünnepek színesebbé, vidámabbá válnak a zenével és az énekléssel, amely magában

foglalhatja a csoportos és egyéni fellépéseket, az esztétikusan bemutatott játékokat, a kis táncokat, élvezetet nyújtva gyerekeknek és szülőknek egyaránt (Forrai, 1991).

A néptáncokban és a népi játékokban a változatosság és összetettség a nagyszerű. Gyakorlatai között természetesen vannak a gyerekek fejlettségi szintjének megfelelő táncmozdulatok. A néptánc erős közösségformáló és élménymegosztó alapjai alkalmasak a testtudatos gyermek fejlesztésére, a bal-jobb megkülönböztetésére, a keresztmozgások gyakorlására, a nagy és finommozgások fejlesztésére, ezek a készségek gyakran hiányoznak a diszlexiás gyermekeknél. A zene szorosan kapcsolódik a hagyományörzéshez. Az évszázadok során a népzene, a hagyomány és a művészet együtt fejlődött. A néphagyományokat nem lehet pontosan meghatározni a kultúra szempontjából.

A zenei foglalkozásokat kiegészíthetjük helyi hagyományok által, olyan népdalokkal, amelyeket régen a falú emberei énekeltek, ez által is erősödik a nemzeti identitás tudatuk. Az óvodai zenei nevelés folyamatában sokféle fejlesztési lehetőséggel, módszerrel, formával találkozhatunk a gyermekek zenei készségeinek, képességeinek fejlesztésére. A hangszerek használata az egyik legszélesebb körben alkalmazott technikának tekinthető. Hangszereken játszva a gyerekek megszeretik a zenét, és az esztétikai érzékük is fejlődik.

A néptáncon keresztül a gyerekek megismerkedhetnek a hagyományos magyar népdalokkal és néptáncokkal, ami elősegíti az őseink által hagyott kulturális örökség védelmét és népszerűsítését. Az óvodások számára a néptánc még nem igazán megfelelő mozgásforma, de az egyszerű ritmuson alapuló mozgás lehet olyan élmény, amely a zene és a kultúra ötvözésével elősegíti az egészséges jellemfejlődést és az identitástudatot, habár igazi kiteljesedésére iskolás korban kerül csak sor (Dsupin, 2010).

III. LOKÁLIS HAGYOMÁNYOK FELTÁRÁSA

III.1 A kutatás célja, módszere, hipotézisek

Szakedolgozatomban a hagyománnyal való neveléssel, a helyi hagyományok óvodai életbe való beépíthetőségével foglalkozom. Mindenek előtt elsőbbséget élvez a helyi értékek átadása az óvodások számára egy település életében. Könyvtári kutatásom kiegészítéseként résztvevő megfigyelés módszerével igyekeztem vizsgálni három település óvodai nevelési gyakorlatát a lokális hagyományok átadásának feltárása céljából, valamint ezt kiegészítettem az óvodák pedagógusaival készített interjúk elemzésével. Az interjú kérdéseit magam állítottam össze a megismert szakirodalomra építve (1.sz. melléklet). Arra kérdésre kerestem választ, hogy a három különböző településen működő magyar óvoda hogyan építi be a lokális hagyományokat a mindennapokban. Az óvodák azonos szempontrendszer alapján lettek kiválasztva:

- helyszíne szórvány település vagy nyelvsziget, egymáshoz közeli elhelyezkedés;
- fontosnak tartott etnikai gyökerek, kötődés a magyar elődök szokásaihoz, hagyományaihoz;
- az anyanyelv megőrzésének hangsúlyos szerepe

Hipotéziseim:

- Feltételezem, hogy az óvodákban jelen vannak a néphagyományok és fontos részét képezik a nevelési folyamatoknak, céloknak.

- Feltételezem, hogy az óvodákban alkalmazzák a helyi/lokális hagyományokat a nevelés mindennapjai során, és hogy azok hatással vannak a gyermekek identitásának kialakítására, fejlődésére.

Kutatásom célja az volt, hogy megtudjam, hogy hogyan használják a hagyományokat és kulturális értékeket az óvodákban az identitásfejlesztés és a gyerekek nevelése szempontjából. Az óvodák különböző hagyományokat és kulturális megközelítéseket használnak, és az volt a célom, hogy megértem, hogyan befolyásolják ezek a gyerekek fejlődését és identitását. Kutatásom során az interjút választottam fő kutatási módszerként. De az tapasztalataim, illetve a pedagógiai gyakorlatom során is sok értékes információt szereztem. Az interjúk felvételére előre megbeszélte időben került sor a kiválasztott helyszíneken. Mindhárom óvodában kiválasztottam minden csoportból egy-egy óvónőt és velük beszélgettem. Emellett külön interjút készítettem az óvodavezetőkkel is.

Kutatásom során arra kerestem a választ, hogy milyen mértékben és gyakorisággal alkalmazzák a hagyományokkal való ismerkedést a három vizsgált település óvodáiban?

A helyi hagyományok egy adott területen, településen vagy régióban élő emberekhez kötődő hagyományok és szokások. Ezek lehetnek történelmi, kulturális, vallási vagy egyéb okokból eredő hagyományok. A helyi hagyományok megőrzése és ápolása fontos szerepet játszik az emberek identitástudatának erősítésében, a közösséghez tartozás érzésének kialakításában. Munkám során többször is kitértem arra, hogy milyen fontos, hogy a lokális hagyományokat már kisgyermekkoruktól beépítsük a foglalkozásokba, hiszen igen fontos szerepe van. Első sorban a lokális hagyományok beépítése és alkalmazása könnyen megoldható, hiszen egy-egy népi játék, mondóka, ének saját gyermekkorunkból, emlékeinkből is fennmaradt, ismerjük, használjuk. Az óvodapedagógusnak ismernie kell a saját településén élő hagyományokat, népszokásokat, ahhoz, hogy jól betudja építeni az óvodai életbe. Ahhoz, hogy a hagyományaink tovább élhessenek a legegyszerűbb módszer, hogy élményszerűen ismertetjük meg a gyermekeinkkel.

A pedagógusokkal (összesen 9 fő) készített interjúk során kiderült, hogy nagyon kevés családban foglalkoznak a helyi hagyományokkal. Néhol már csak egy-egy nagyobb ünnep alkalmával találkozik maga a család, de sajnos ez nem elegendő. A hagyományátadás az egyik legfontosabb módszer, az utódok is belenevelődjenek elődeik értékrendjébe, normarendszerébe, ez a szocializáció eszköze is egyben, tehát szükség van a hagyományörző óvodai nevelésre. A mai világban már rengeteg eszköz áll rendelkezésünkre, hogy foglalkozni tudjunk a hagyományápolással, fontos, hogy tudásunkat át tudjuk adni az utódainknak, hogy a hagyomány tovább élhessen.

III.2 A kutatás helyszínei

Az első kutatási helyszínem a Viski Magyar Óvoda volt, ahol a gyakorlatom során gyakran megfigyeltem, hogy nagyon fontosnak tartják a hagyományok ápolását. Az óvoda szervez hagyományörző programokat és foglalkozásokat a gyermekek számára, amelyeket sokszor helyi zenekarok kíséretében tartanak. Ezeken a foglalkozásokon a gyermekek megismerkedhetnek a helyi népszokásokkal és hagyományokkal, ami még érdekesebbé és színeesebbé teszi azokat. Három óvodapedagógussal és a vezetőnővel készítettem interjút.

A következő helyszín ahova az utam vezetett az a Bustyaházi Szent Erzsébet Katolikus Óvoda volt. Érdekes volt látni, hogy ezen a kis településen, ahol már nagyon kevesen beszélnek magyarul, az óvoda magyar nyelven működik. Számukra is nagyon fontosak a

hagyományok, és mindent megtesznek, hogy tovább adják a gyerekeknek. Egy óvodapedagógussal és a vezetőnővel készítettem interjút.

Végezetül pedig az Aknaszlatinai Szent Anna Óvodába látogattam el. Látogatásom során egy őszi ünnepségre készültek a gyerekek. Érdekes volt látni, ahogy az óvodapedagógusok meséltek a helyi népszokásokról. Elmesélték mi a szokás a településen ha közeleg az őszi szüret. Ezen kívül részt vehettem néhány foglalkozásukon is, ahol sok figyelmet szenteltek a helyi hagyományokra is. Két óvodapedagógussal és a vezetőnővel készítettem interjút.

Az óvodák eltértek egymástól, de közös céljuk, hogy megőrizzék a magyar kultúrát. Ennek érdekében kiemelten fontos, hogy a modern elemek mellett a hagyományokra is odafigyeljünk. Ha nem adjuk tovább az általunk szerzett tudást ebben a témában, akkor az utódaink sem fognak részesei lenni ennek az értéknek.

A helyszíneken végzett megfigyeléseim során azt láttam, hogy az óvoda munkatársai rendkívül elkötelezettek abban, hogy minél többet tanítsanak a gyerekeknek a hagyományokról, népszokásokról. Gyakran szerveznek olyan programokat, ahol a gyerekek részt vehetnek néptánc, népdal és más hagyományos foglalkozásokon.

III.3. A Viski Mustármag Óvodában végzett kutatás bemutatása

Visk Kárpátalja huszti járásának magyar-ukrán-ruszin nagyközsége a mai Ukrajnában. Visk régi jog szerint koronaváros, ezt a rangját Károly Róberttől kapta 1329-ben. Az öt koronaváros közül sokáig az egyik legnépesebb település volt. Visk egyik nevezetessége a református templom. A XIV. századi templom a korai reformáció térnyerésével vált református központtá. 1657. január 17-én itt tartotta az országgyűlést II. Rákóczi György. A templom hatalmas károkat szenvedett 1717-ben amikor a krími tatárok feldúlták a várost. Ezután a templom 33 évig fedetlenül állt, csak 1789-re fejezték be a felújítását. A templom körül Balázs István fafaragó művész munkáit láthatják a látogatók (Czébely, 1998).

Nevezetes látnivaló Visken a Tájház. A gyorsan változó építkezési forma a hagyományos viski lakóházak gyors eltűnése készítette arra a Viski Zöld Falusi Turizmus Szövetséget, hogy megvásárolja ezt az épületet. A telek, amelyen a lakóház fekszik szabad gazda telkek közé tartozott a szomszédos telekkel együtt. A legnagyobb helyreállítási munka a tető újrafedése volt. A tető annyiban tér el az eredetitől, hogy nem a Visken szokásos hegyes zsindelet alkalmazták, és a kéménytetőt is megváltoztatták. Annak ellenére, hogy a XX. század első éveiben épült, az építési mód az alkalmazott technika és adatok alapján teljesen megegyezik a XIX. században épített négyhelyes viski házakhoz. (Czébely, 1998).

Az ide látogatókat szívesen fogadják. A kapun belépő vendég láthatja, amint a konyhában sütnék-főznek, kukorica csuhéból babák, játékok, használati tárgyak készülnek, s ha kívánja akár megpróbálkozhatnak a régi kézműves technikákkal. Sokszor tartanak itt a gyerekek számára hagyományőrző programokat, ahol ők maguk is készíthetnek valamit.

A Viski Református Egyházközség 2010-ben lett a tulajdonosa egy, XX. század elején épült földszintes iskolának. Ez az épület sokáig üresen állt viszont tulajdonosváltást követően néhány évvel később, 2016-ban megnyithatta kapuit a Viski Mustármag Óvoda. Az óvodát Tudósi Tímea vezeti. Jelenleg három csoportra osztódnak a gyerekek, kis-középső és nagy csoportra, összesen 44 óvodás van. Az óvoda kellőképpen fel van szerelve minden olyan eszközzel, amire szükségük lehet a pedagógusoknak és a gyerekeknek. Az óvodában a foglalkozások magyar nyelven zajlanak, és bár többségében magyar nemzetiségű gyerekek járnak ide, vannak vegyes házasságból származó gyerekek is. A program ukrán nyelven van összeállítva, de nagy hangsúlyt fektetnek a magyar kultúra és értékek átadására. Régebben a településen sok magyar élt, a 2001-es népszámlálás szerint a lakosság 8142 főből állt, közülük 3699 magyar, ami 45,4 %-os arányt jelent. Ez mára már csökkent.

Az általam végzett megfigyelés és interjú alapján azt tapasztaltam, hogy az óvónők és a vezetőnő nagyon fontosnak tartották a hagyományok ápolását és átadását a gyerekek számára. Az óvodában rendszeresen vannak olyan foglalkozások, amelyek során az óvónők mesélnek a hagyományokról, dalokat énekelnek, vagy kézműves foglalkozásokat szerveznek, amelyekben a gyerekek készíthetnek hagyományos díszeket, vagy éppen hagyományos recepteket készíthetnek el.

Heti egy alkalommal az óvodát meglátogatja a helyi zenekar a Viski Fricskások, ezeken a foglalkozásokon a gyerekek kezükbe vehetik a hangszereket is, amin a zenészek muzsikálnak, táncolnak, énekelnek és népi játékokat játszanak. A program vezető mindig mesél egy történetet is az aktuális tevékenységről, hogy a gyerekek kapcsolódni tudjanak a múlt értékeihez. Ahhoz, hogy a gyerekek tudják, hogy milyen hagyományok, népszokások léteznek, mi sem egyszerűbb ha az óvodapedagógus ismerteti velük egy ünnep közeledtével. Rengeteg ünnepnapot, jeles napot ünnepelnek meg az óvodában. Ilyen például az őszi szüret, Mihány napi búcsú, Borbála nap, Luca nap, Karácsony, Farsang, Húsvét, Anyák napja és így tovább. A jeles napok közül azok kerültek be a programba, amelyek eddig is jelen voltak már és ez után is jelen lesznek az óvodai nevelésben.

Interjút készítettem az óvodavezetővel, ami során kiderült, hogy ők miért tartják fontosnak a helyi hagyományok alkalmazását a mindennapokban. Az óvodavezető

elmondása szerint nagyon kevés családban foglalkoznak a hagyományápolással. Azok a családok akik aktívabban folytatják a hagyományörzés útját, azok gyakran bekapcsolódnak ezekbe a programokba. Ezek a foglalkozások óvodán kívül is élnek, de természetesen az óvodai mindennapokban is igyekeznek beépíteni.

Az óvoda pedagógusai igyekeznek minden jeles napot és ünnepnapot megünnepelni, vagy legalább megemlékezni feleleveníteni őket egy-egy foglalkozás keretén belül. Minden évben felelevenítik az őszi szüretet, sokszor állítanak „szőlő lugast”, amit a gyerekek a szüreti bálon le is szüretelhetnek, ilyenkor egy kis ünnepséget rendeznek a gyerekeknek, a gyerekek kipróbálhatják a csuhézást, kukorica levélből általában könnyen elkészíthető tárgyakat, figurákat készítenek, mint a baba, virág, stb. Majd a szüreti multság részeként verselhetnek, táncolhatnak, megkóstolhatják a szüreti finomságokat, ilyenkor a szülők szoktak segíteni ezekben.

Továbbá mindig szó esik Mihály napjáról, és a hozzá kapcsolódó szokásokról, ilyenkor az óvónő alkot egy nagy kört és elmeséli a Mihály napra vonatkozó szokásokat, hiedelmeket. Minden évben megrendezik szűk körben a Mihály-napi vásárt, melyen az óvodapedagógusok a gyerekekkel együtt emlékeznek a pásztorok ünnepére. A hagyományos vásári szokásokat, a kiállított régi tárgyakat, valamint a népzéneket és a kikiáltókat is bemutatják a gyerekeknek. Beszélgetésekkel, történetekkel és interaktív tevékenységekkel idézik fel a régi idők ünnepi hangulatát.

Az összes jeles napot megemlékik, és megbeszélik a hozzájuk kapcsolódó hagyományokat és népszokásokat. Például Luca napján az óvónők mesélik el a Luca-szék történetét, majd eljátsszák azokat a játékokat amelyek kifejezetten ehhez a naphoz kötődnek. De nagy hangsúlyt fektetnek a vallási ünnepekre is. Kifejezetten fontos az óvoda életében az adventi időszak és a karácsony. Az óvoda általában felkészült az adventi időszakra azzal, hogy az egész épületet és az udvart is feldíszítik. Az adventi koszorú mellett más díszítések, mint a karácsonyi fények, a fenyőágak és a dekorációk is megjelennek az óvodában. Az adventi naptár is nagyon fontos szerepet kap az óvodában. Minden nap egy kis meglepetésre számíthatnak a gyerekek, például egy édességre vagy egy kis ajándékra. Az adventi naptár segítségével a gyerekek az idő múlását is követhetik, és így készülhetnek a karácsonyra.

Az adventi időszakban a gyerekek a karácsonyi készülődésre négy héten keresztül. Az óvónők a kis csoportban beszélnek az ünnepről, megmutatják, hogy mit és kit ünnepelünk, és hogyan kapcsolódik az ünnep a hagyományokhoz. A beszélgetéseket képekkel, mesékkel, mondókákkal és dalokkal egészítik ki. A középső és nagy csoportban a gyerekek mézeskalácsot készítenek. Az óvónő előkészíti a mézeskalács tésztát, majd segít nekik

kinyújtani és kivágni a formákat, amiket a gyerekek díszíthetnek kedvük szerint. A karácsony előtt a nagy csoportos gyerekek verseket és dalokat tanulnak, majd eljátsszák a betlehemes jelenetet. Az óvónők segítségével a felkészülésben, készítenek egy szalmával bélelt jászolt, A gyerekek közül választanak egy kislányt aki eljátssza Mária szerepét, egy kis fiút aki eljátssza József szerepét és választanak gyerekeket a pásztorok szerepére is.

Az ünnepek mellett az anyák napja is rendkívül fontos esemény az óvodában, amely során a gyerekek szerepében készülnek az édesanyjuknak. A szereplésre a szülők meghívást kapnak, amelyet a gyerekek által készített meghívók vagy az óvónők továbbítanak. Az anyák napjára való felkészülés során a gyerekek dalokat és verseket tanulnak, majd a szereplés végén kézzel készített ajándékokat adnak át az édesanyjuknak. Az esemény általában nagyon érzelmes és emlékezetes pillanatokhoz vezet, és az óvodapedagógusok nagyon fontosnak tartják, hogy a gyerekek megbecsüljék az anyák szerepét és tiszteletüket kifejezzék irántuk.

A húsvéhoz közeledve a gyerekek húsvéti tojásokat díszíthetnek hagyományos technikával, berzseléssel. Az óvónők mindent előkészítenek, és mesélnek a gyerekeknek az ilyen technikákkal díszítésről, valamint arról, hogy mi fog történni, ha a tojást beletesszük a hagymahéjából készült teába. A gyerekek elkészítik a saját tojásaikat, majd közösen feldíszítik azokat a kis ágakra, hogy elkészítsék a "tojásfát". A húsvét közeledtével a gyerekek történeteket hallgatnak és az óvónők elmagyarázzák a húsvét lényegét, és hogy ilyenkor mit ünneplünk. A régi húsvéti szokásokról is beszélnek, például a régi időkben a fiúk locsolkodtak, valamint az ünnepi ételekről, amelyeket hagyományosan fogyasztanak ebben az időszakban.

Az óvodában a pünkösdi időszakban megrendezett foglalkozás során a gyerekek megismerkednek a pünkösdi ünnep szokásaival és játékaival. Az óvónő segítségével királyt és királynét választanak, aminek előkészületeként a gyerekek saját kezűleg készítik el a koronákat. Emellett párválasztó dalokat énekelnek, és papírból pünkösdi rózsát készítenek.

Ahogy közeledik a nyári időszak, a gyerekek egyre több időt töltenek a szabadban. Ilyenkor előbújik a gyermekláncfű, és minden évben a gyerekek összegyűjtik a virágait, hogy az óvónővel fejdíszet készítsenek belőle. Az óvónő eközben elmeséli, hogy régen nagy szokás volt a lányok között, hogy ilyen koszorúkat készítsenek, és nem csak gyermekláncfűből, hanem százszorszépből is. A gyerekek közben, amíg a fejdíszeket készítik, az "Eszterlánc" című dalocskát éneklik legtöbbször. Ez a népdal hagyományosan a lányok által játszott játékokhoz kapcsolódik.

A Viski Magyar Óvoda pedagógusai mind egyet értenek abban, hogy olyan tevékenységekkel kell lefoglalni a gyerekeket, ami számukra örömteli ingereket, élményeket

adnak. A mindennapok népszokásörző tevékenységei közül a programba azok kapnak helyet, amely a földhöz, a természethez, a természetes anyagokhoz kötődnek. Ahhoz, hogy a lehető legjobban kötődni tudjanak ezekhez, foglalkoznunk kell ezzel a témával. A gyerekek készíthetnek játékeszközöket természetes alapanyagokból, mint például a kukorica leveléből készült csuhébaba.

A hagyományos értelemben vett játék tartalmát a néphagyomány-ápolás tevékenységei, eszközei gazdagítják. A hagyományörzés leginkább a játékban jelenik meg. Ezzel növekszik a gyermek választási lehetősége, és a személyiség fejlődésének új távlatai bontakoznak ki. A Viski Magyar Óvodában külön hangsúlyt fektetnek ezekre a nézetekre. Az óvodapedagógusok azonosulnak a népi hagyományörzés fogalmával és elsajátítják a program megvalósításához szükséges ismereteket és készségeket, mindennapi munkájukban törekszenek a hagyományörző szemléletmód élményszerű átadására.

Az óvodai nevelésben a néphagyományörző tevékenységei és a jeles napok tevékenységei adják. Ahhoz, hogy minden gyermek számára építő jellegűek legyenek ezek a tevékenységek, fontos tényező az életkor, hiszen egy kiscsoportos gyermek gyorsabban elfárad, számukra külön zajlanak a tevékenységek. Sok esetben a középső és a nagy csoportos gyerekek közösen vehetnek részt ezeken a foglalkozásokon, számukra az óvónők külön állítják össze az ismeretanyagot változó nehézségi fokkal és tematikával. A néphagyományörző szemléletű nevelés olyan életrendet kínál a gyerekeknek, amely figyelembe veszi életkorukat és fejlődésük egyéni ütemét, és a tevékenységeket a néphagyományok eszköztárával gazdagítja.

III.4. A Bustyaházi Szent Erzsébet Katolikus Óvodában végzett kutatás bemutatása

Kutatásom másik helyszínéül a Bustyaházi Szent Erzsébet Katolikus Óvodát választottam. Az óvoda vezetőjével, Takács Máriával készítettem interjút településről, az óvodáról, a hagyományörzésről.

Bustyaháza a Técsői járás egyik kis települése. Lakosainak jelentős százaléka a máramarosi bányákban kitermelt só szállításával foglalkoztak. Magyarország belsejébe szállították a máramarosi bányák értékes kincsét, a XVIII. század elejétől hosszú ideig sóhivatal is működött a kis faluban. Érdekes hangzású nevét a román Bustea személynévből is eredeztetik, ám számos Kárpátalja településéhez hasonlóan Bustyaházának is megvan a maga sajátos története, mellyel eredetét lakói magyarázzák. A történet szerint ez a kis

település nagyon megszenvedte a tatárjárást. A férfiak életét elvette a háború, az asszonyok életét sem kímélték a betolakodók. Csak egy falubeli katona tért haza a harcokból, de nem találta már a családját, csak egy szem gyermekét, akit magához is vett. A történetek után kiment a Tisza partjára, ott lakhelyt épített és ott nevelgette egyetlen gyermekét, amíg egy szörnyű éjszakán a Tisza kiáradt és magával vitte gyermekét, aki megfulladt a vízben. Az apa a történetek után, ott maradt a víz partján. Azóta nevezik azt a helyet a bús atya házának.

A Szent Erzsébet Katolikus Óvoda 2001. november 19-től működik. Több mint 20 éve ápolja és ismerteti a magyar néphagyományokat az oda járó óvodások számára. Az intézmény alapításának megszervezése Mikulyák László, a técsői karitászigazgatójának köszönhető. Az intézménynek otthont adó épületet a helyi önkormányzat adta erre a célra, ami ma a Római Katolikus Egyház Técsői plébániájának a tulajdonában áll. Az intézmény a külföldi adományokból tartja fenn magát. Az intézménybe járó gyermekek kétnyelvű oktatásban vesznek részt, ukrán illetve magyar nyelven. A hivatalos állami nyelv mellett nagy hangsúlyt fektetnek a magyar hagyományok ismertetésére és ápolására. Sajnos már egyre kevesebb magyar gyerek jár az óvodában, de ez a településen élő lakosokra is igaz, jelenleg az ukrán nemzetiségű emberek vannak többségben.

Ahhoz, hogy a lehető legjobban őrizni és átadni tudják a magyar nemzetiség értékeit az óvodából kikerülő gyerekeket a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség szervezésében működő vasárnapi iskola foglalkozásain keresztül folytatják a magyar nyelv tanítását és a magyar hagyományok ápolását. Közel tíz éve működik a "Bokréta" táncsoport, amely méltó módon képviseli a bustyaházi magyar közösséget különböző rendezvényeken. Ahogy a vezetőnő fogalmazott: *"Sokat dolgozunk azért, hogy a bustyaházi magyar embereknek hite és ereje legyen az identitásuk megőrzésére."*

Az óvoda főképp a magyar általános hagyományokkal foglalkozik. A vezetőnő elmondása szerint helyi hagyományokat nem igazán alkalmaznak a foglalkozások alatt. Valószínűleg ez annak a következménye, hogy a településen egyre kevesebb a tiszta magyar nemzetiségű család. A 2001-es népszámlálás során a 8506 lakosból mindössze 341 magyar lakost regisztráltak ezen a településen, ami a lakosság mindössze 4,0 %-át jelentette. Sajnos azóta tovább csökkent azon magyar lakosok száma, akik 2001-ben még a településen éltek.

Általában a hagyományörzés úgy történik meg, hogy egy ünnepnapra, jeles napra készülnek fel az óvónők, hogy érdekessé tegyék a gyerekek számára, ezeket a foglalkozásokat. Az előkészületekbe be vonják a gyerekeket, így ők is részt vesznek ebben. Itt is az általános magyar hagyományokat veszik elő. De ezen kívül a gyerekekkel

megismertetik a régmúlt alkotás örömeit, ilyenkor, agyagoznak, koszorút fonnak, tojást festenek, csuhéznak. Az óvodába járó gyermekek közül is sokan ukrán nemzetiségűek, a szülők mégis a magyar óvodát választják, sokan szeretnék, ha a gyermekük elsajátítaná a magyar nyelvet, hogy a későbbiekben alkalmazni tudják.

Jelenleg 42 gyermekkel foglalkoznak az óvodában, ezek közül hatan magyar nemzetiségűek, 25-en vegyes házasságból származnak, a többiek pedig ruszinok. Heti öt alkalommal tartanak anyanyelvi foglalkozásokat és ezalatt régi magyar népszokásokkal, népi gyermekjátékokkal ismertetik meg a gyerekeket. Érdekesség, hogy minden napot úgy indítanak el az óvoda dolgozói a gyerekekkel, hogy a kápolnában imádkoznak és énekelnek. Ezen kívül minden csütörtökön a gyerekek hittan foglalkozásokon vesznek részt. Az óvoda számára fontos érték a hit, amelynek bevezetésére és alkalmazására nagy hangsúlyt fektetnek a Szent Erzsébet óvodában. A gyermekek számára fontos, hogy a hitet életük részévé tegyék, és az óvónők aktívan segítenek ebben a folyamatban. Az óvodai foglalkozások során rendszeresen szó esik a hitről, az értékekről és azok fontosságáról, valamint azok gyakorlati megvalósításáról a mindennapokban. Az óvodapedagógusok mindent megtesznek annak érdekében, hogy a gyermekek számára pozitív és élménydús élményt nyújtsanak, miközben az alapvető keresztény értékeket közvetítik.

Mint ahogy említettem már, az óvodában nagy hangsúlyt fektetnek a vallási nevelésre is, így a gyerekek az említett ünnepek előtt készülnek, tanulnak a jelképekről, az ünnepek jelentőségéről, és azokhoz kapcsolódó hagyományokról. Az óvoda fontosnak tartja a gyerekek vallási ismereteinek bővítését, hiszen ezzel segíti a későbbi identitásuk kialakulását is. Az ilyen alkalmakon az óvónők személyre szabott módon és a gyerekek életkorához igazítva beszélnek a vallásról, a hitről és az értékekről, amelyeknek a kialakítása és átadása nagyon fontos feladatuk. A templomi látogatásokat a gyerekek mindig nagyon élvezik, hiszen új élményekkel gazdagodnak és élményközpontú módon sajátítják el a vallási ismereteket, mélyítik el istenhitüket. Ilyenkor mindig az atya tart egy rövid kis misét, vagy hittanórát, amit közös imával zárnak.

Az óvoda Szent Erzsébet nevéhez fűződik, aki a magyar katolikus egyház egyik legtiszteltebb személyisége. Szent Erzsébet az egyik legnépszerűbb és legtiszteltebb szent a magyar katolikus egyházban. Élete során a szegények és rászorulóknak segítségére szentelte életét, és sok jótékony cselekedetet végzett. Az óvoda nevének ilyen jellege azt sugallja, hogy az óvodában is fontosnak tartják az ő értékeit, és azokat az óvodai életbe is beépítik. Az óvoda minden évben megünnepli Erzsébet napját, amely november 19-én van. Ezen a napon a gyerekek beöltöznek, és eljátsszák Szent Erzsébet mondáját a kenyérről. Az

ünnepségen a szülők is részt vesznek, és a végén a gyerekek megkóstolják a kenyeret, amely szimbolikusan kapcsolódik Szent Erzsébethez. Az Erzsébet-legendában Szent Erzsébet egyik alkalommal éppen kenyeret vitte a szegényeknek, amikor találkozott sógorával, aki megkérdezte, mit visz a kosarában. Erzsébet, aki attól félve, hogy megtiltják a jótékonykodást, azt válaszolta, hogy rózsát visz. Amikor sógora ellenőrizte a kosár tartalmát, csak illatozó rózsákat talált, pedig az évszak nem volt alkalmas a virágok számára. A történet szerint ez Isten segítsége volt, hogy megóvja Erzsébetet a hazugság bűnétől. Ezt a történetet minden évben elmesélik az óvodásoknak.

A kis településen bálákat is szerveznek Szent Erzsébet tiszteletére, amelyeken a befolyt összeget a már sikeresen működő gyermek néptáncsoport fellépőruháinak elkészítésére és további néptánc táborokba való eljuttatására fordítják. Az est folyamán a gyerekek rábaközi néptáncot adnak elő, és szatmári népzeneire hívják táncra a jelenlévő nagytiszteletű vendégeket.

Takács Mária az óvoda igazgatója elmondta, hogy az évek során sok nehézséggel kellett megküzdniük a szórvány településen élő lakosoknak. Az óvodában ápolják a magyar hagyományokat, igyekeznek tovább örökíteni a magyar nemzetiség értékeit. A legfontosabb feladatuknak tekintik a gyerekek vallásos nevelésben való részesítését és a magyar identitás erősítését.

III.5. Az Aknaszlatinai Szent Anna Óvodában végzett kutatás bemutatása

Aknaszlatina Kárpátalja Técsői járásában helyezkedik el. A település régi neve szerint „sós vizet” jelent, ami román nyelvről való fordítás. A települést 1360-ban említik először Zlatina néven. A környék egyik leggazdagabb sóbányája működött itt. Az ipari mennyiségű sókitermelés csak a XVIII. században kezdődött meg, közel 10 aknában, később azonban csak három működött. Az első földalatti bányát „Krisztina” névvel 1778-ban nyitották meg. A Szlatinai tavak a bányászat követően közetsüllyedés során jöttek létre. A tavak közül a legnagyobb a Kunigunda tó, ami 1902-ben keletkezett. Az aknaszlatinai tavak nagyon népszerűek, sok turista látogatja a mai napig.

Az Aknaszlatinai Szent Anna Katolikus Óvoda 2002-ben nyitotta meg kapuit. Az óvoda igazgatója 2003 óta Puliszka Éva. Jelenleg két csoport működik, kis és nagy csoport, összesen 50 gyerekkel. Az óvoda előtérbe helyezi a vallási szemléletet, ezért hittant is oktatnak a gyerekeknek. Bevezették az úgy nevezett „ovis miséket”, ahol a gyerekek bibliai

történeteket hallgathatnak, dalokat tanulnak és imádkoznak. Ezen kívül igyekeznek minden egyházi ünnepet megünnepelni.

Az Aknaszlatinai Szent Anna Óvodában a gyerekek magyar nyelven tanulhatnak és nevelkedhetnek. Az ide járó gyerekek kis százaléka magyar, de vannak vegyes házasságból született gyermekek is, ezen kívül ukrán és román nemzetiségű gyerekek egészítik ki a létszámot. A 2001-es népszámlálás szerint Aknaszlatinán a 8956 lakos közül 2193 magyar volt, ami azt jelenti, hogy a lakosság 24,5 %. Azóta jelentős változások történtek Aknaszlatinán, és a magyar lakosság száma jóval csökkent a 2001-es adatokhoz képest. Az óvodába járó gyerekek közül sokan csak itt először találkoznak a magyar hagyományokkal. Nem ismernek népi játékokat, népdalokat, ünnepek alkalmával nem készítenek otthon hagyományos játékeszközöket. Bár kevés a magyar gyerek, mégis nagy hangsúlyt fektetnek a magyar nyelv oktatására és a magyar hagyományokra. Az óvoda nagy figyelmet fordít a magyarság tradícióira, ezért minden évben megemlékeznek minden olyan eseményen, ami által felidézhetik a régmúlt értékeit.

A foglalkozások során a magyar hagyományokkal foglalkoznak, ilyenkor felidézik a helyi hagyományokat is. A foglalkozásokat népi játékokkal, dalokkal, népmesékkel egészítik ki, amit a gyerekek nagyon élveznek. Az óvoda pedagógusai a lehető legjobban igyekeznek beépíteni minden olyan elemet, ami valamilyen módon kapcsolódik a hagyományokhoz. Egy-egy ünnep közeledtével mesélnek a gyerekeknek, a helyi népszokásokról, hagyományokról. Kézműves foglalkozást tartanak a gyerekeknek, amit egy-egy ünnep vagy jeles naphoz kötnek. Ilyenkor kizárólag olyan dolgokat, tárgyakat készítenek, amik kötődnek ezekhez az eseményekhez.

Az óvoda kifejezetten nagy hangsúlyt fektet az ünnepnapok megünnepelésére, hiszen az ünnepek jelentős alkalmak a gyermekek és az óvoda életében. A közös élmények erejével közel hozzuk a szűkebb és tágabb környezetünk eseményeit. Az ünnepekkel közvetítjük egyetemes és nemzeti kultúránk értékeit, a jeles napok kapcsán felidézzük a népi hagyományokat. Az évkörökhöz kapcsolódó ünnepkörök és a jeles napok alkotják az óvodai élet alapját. Nevelőmunkájuk fontos részét képezi az ünnepek hangulatának a megteremtése, a hozzá kötődő hagyományok, szokások felelevenítése.

Az Aknaszlatinai óvodát Szent Anna tiszteletére alapították, aki kiemelkedő alakja a vallási kultúrának. Minden évben megemlékeznek róla, és hittan órán beszélnek a gyerekekkel a fontosságáról. A történeteket képekkel is illusztrálják, majd az imával zárják a napot.

A vallási ünnepek kifejezetten fontosak a katolikus óvodában, ezért nagy hangsúlyt fektetnek a vallási ünnepekre hit oktatással kiegészítve. Az egyik legjelentősebb ünnep a karácsony, amelyre az adventi időszakban a gyerekek kézzel készített díszekkel készülnek, verseket tanulnak, és fontosnak tartják a templomba járást és az imádkozást. A nagyobb csoportokban a gyerekek szerepekben készülnek az ünnepre. Az adventi időszakban az óvodásokkal a karácsonyi várakozásra készülnek. A *négy gyertya* című történetet színházi formában játsszák el, így megismerkednek az adventi koszorú szimbolikus jelentésével. Az óvónők segítségével a gyerekek maguk is elkészítik az adventi koszorút, és minden héten egyel több gyertyát gyújtanak rajta. Az óvodában karácsonyi dalokat is énekelnek, és készülnek a karácsonyi műsorra, amit a szülőknek és a nagyszülőknek adnak elő.

Az adventi darab után minden évben eljátsszák Jézus születésének történetét is. A darabot a megfelelő öltözékben adják elő a gyerekek, olyan szereplőkkel, mint Mária, József, pásztorok, angyalok. Minden évben közösen készítenek mézeskalácsokat az óvodában. Az óvónő előkészíti a tésztát, majd a gyerekek saját ízlésük szerint díszítik ki a kalácsokat. Az elkészült mézeskalácsokat együtt fogyasztják el.

Az óvoda számára nem csak karácsony, hanem a húsvét és pünkösd ünnepei is fontosak. Bár ezekre nem készülnek szereppel, mégis nagy nap ez az óvoda életében. A hitoktatás részeként a gyerekek megismerkednek az ünnepek hittani vonatkozásaival, és az egész hét e körül forog. Az óvodások a húsvét előtti időszakban felkészülnek lelkileg és testileg is. Kézzel készített húsvéti díszeket készítenek, mint a nyuszi, tojásfa, tojásdíszítés berzselés technikával, és történeteket hallgatnak a húsvéti szokásokról. Az óvónő szokása, hogy elmeséli a hagyományos locsolkodás történetét a gyerekeknek, és ezt játékos formában is átélhetik a csoportban. A fiúk készülnek egy rövid versikével, majd meglocsolják a lányokat. Cserébe a lányok hímes tojást adnak nekik.

Az óvoda éves programjában fontos szerepet kap a népmese napja, amelyen a népmesék kiemelt figyelmet kapnak. Ezen a napon a gyerekek a mesék világába kalandoznak, és megismerkedhetnek a hagyományos magyar népmesékkal, amelyen nem csak meséket hallgatnak az óvónőtől, hanem a gyerekek le is rajzolhatják kedvenc részeit és alakjaikat a mesékből. Az esemény során az óvodapedagógusok különböző tevékenységekkel, játékos feladatokkal és mesemondó versenyekkel ösztönzik a gyerekek kreativitását és fantáziáját, valamint segítenek abban, hogy a népmesék tanulságait megértsék és beépítsék az életükbe.

Fontos kiemelni, hogy a Viski Fricskások számos településen szerveznek hagyományőrző programokat. A szlatinai óvodában is hetente rendeznek foglalkozásokat, ahol a gyerekek alaplépéseket tanulnak, népdalokat énekelnek és történeteket hallgatnak a jelentős

ünnepekről, például a Mihály napról. Ezen kívül más jellegű jeles napokat is megünnepelnek, az óvoda minden évben megünnepeli a magyar nemzeti ünnepet is. A gyerekek ilyenkor régi ruhába öltöznek, és verset mondanak. Az ünnepre hosszú előkészületekkel készülnek, például lobogókat készítenek és verseket tanulnak, majd együtt bemutatják azokat. Az óvónők mindig elmesélik a gyerekeknek, hogy miért olyan fontos ez a nap a magyarok életében.

A hagyományőrző programok mellett előtérbe helyezik a természetes anyagok állandó jelenlétét a foglalkozások alatt, hiszen ezeknek a használata elősegíti a természethez való kötődést, az összetartozás igénye, a megőrzés és az újraalkotás vágya, azok a sajátos tulajdonságok, amelyeket fejleszteni egyénre szabottan csak egy hagyományait őrző közösségben lehet. A foglalkozások alatt gyakran alkalmazzák a pedagógusok a kézzel készített bábokat, főképp ha a gyerekek figyelme lankadni kezd, a bábok által közölt mondanivalókat nagy élvezettel hallgatják. Az óvoda számos lehetőséget kínál a gyermekek számára a tapasztalatszerzésre és a fejlődésre. Az óvoda udvarán az óvodai programokon és foglalkozásokon kívül játszótér, homokozó található, ahol a gyerekek szabadon játszhatnak, felfedezhetik környezetüket.

III.6. Kutatásom összegzése

Kutatásom során három különböző településen jártam, ahol azt figyeltem meg, hogy milyen gyakran építik be a hagyományokat az óvodai nevelésbe, illetve, hogy használják-e a saját településükön élő hagyományokat, népszokásokat. Kijelenthető, hogy mindhárom óvodában fontosnak tartják a népszokásokat, nevelő eszközként be is építik a foglalkozásokba. Jelenleg a kialakult helyzet miatt a magyar óvodákban egyre kevesebb a magyar gyerek, pont ezért még nagyobb késztetést éreznek az intézmény vezetői, hogy még jobban ápolják és őrizzék nemzetünk értékeit.

Minden település rendelkezik saját hagyományokkal, a pedagógusok feladata, hogy annak érdekében, hogy a fellelhető hagyományokat át tudják adni az új nemzedékeinknek. Szerencsére vannak olyan óvodák ahol kifejezetten fontosnak tartják, hogy a helyi hagyományok is helyet kapjanak a foglalkozások során. Viszont vannak olyan intézmények, ahol nem alkalmazzák ezeket, csupán azokat építik be a foglalkozásokba, amelyek kifejezetten a magyar kultúrát képviselik. Sajnos, ennek az lesz a következménye, hogy a település értéke elvesztődik, a nemzedékeink nem fogják ismerni a múltjukat és ezzel nem

tudnak nagy kötődést előteremteni. Hiszen a hagyomány múltunk megismerésével kezdődik és annak átadásával folytatódik.

Az óvodások megtanulják, hogy az őshonos kultúráknak és hagyományoknak olyan értékei vannak, mint a tisztelet, az elfogadás, a szolidaritás, a felelősség, az összetartozás és az együttműködés. Ezek az értékek segíthetnek az óvodásoknak megtanulni, hogyan tiszteljenek és fogadjanak el másokat, a család és a közösség fontosságát, és hogyan dolgozzanak és működjenek együtt másokkal. A saját kultúrájuk és hagyományaik megismerésének fontossága nagyon fontos az óvodások számára, mivel ez segíti identitásuk építését és erősíti önbizalmukat. Az óvodások büszkék lehetnek kultúrájukra és hagyományaikra, és érdeklődést mutathatnak a hazai kultúrák és hagyományok iránt.

Megfigyeléseim során, arra következtettem, hogy az óvoda dolgozói nagy figyelmet szentelnek a hagyományok ápolásának, de a helyi hagyományok csak kisebb mértékben jelennek meg az óvodai programokban. A helyi hagyományok feltárása és kutatása rendkívül fontos ahhoz, hogy biztosan megismerjük azokat. Ennek azonban időt és kitartást kell szentelni. Bár nem állítható, hogy a helyi hagyományok jelentős része az óvodai nevelés részét képezi, azonban a magyar hagyományokra nagy hangsúlyt fektetnek az óvoda munkatársai.

Az általam vizsgált kérdések alapján igaznak bizonyult az állítás, hogy általánosságban beépülnek a hagyományok az óvodai nevelésbe, azonban a helyi hagyományok beépülése kevésbé van jelen, hiszen a magyar nyelv és kultúra visszaszorulásával a hagyományok is kiveszőben vannak. A családok szétszórt jellege, főleg az utóbbi évben, negatívan befolyásolja a családokban megélhető amúgy is kevés hagyományos közösségi alkalom tartalmát, hangulatát. Megfigyeltem, hogy míg a Viski óvoda főként a magyar népszokásokra és hagyományokra fókuszál, addig a Bustyaházi- és az Aknaszlatinai óvoda a vallási kultúrát helyezi előtérbe, nevelési tartalmánál fogva is. Mindamellet azonban a néphagyományok is aktívan megjelennek, hiszen szerepük van a nemzeti identitás megőrzésében, az anyanyelv minél magasabb szintű elsajátításában. A vezetőszerp mindhárom településen az intézményre hárul, hiszen a magyarságtudat, és anyanyelv megőrzésében számos család számára a az egyedüli élő közeget jelenti. Ennek egyik eszköze és közvetítője mindhárom óvodában a hagyományok továbbéltetése, legyenek azok vallási értékek, népszokások gyermekjátékok vagy népmesék és mondókák.

Összefoglaló

Szakedolgozatom témája a lokális hagyományok szerepe az óvodások identitás fejlesztésében. Munkám során többször kitértem arra, hogy az óvodai nevelésben a hagyományok fontos szerepet játszanak a mai generáció életében. A modernizáció előrehaladásával azonban gyakran háttérbe szorulnak a helyi értékek és hagyományok, ezért kiemelten fontos, hogy azokat ápoljuk és átadjuk a következő generációknak. A pedagógusok felelőssége, hogy közvetítsék ezeket a hagyományokat az óvodában és az iskolában, különösen azokban a családokban, ahol már nem őrzik azokat. Ma már számos lehetőség áll rendelkezésre az óvónők számára, hogy beépítsék a hagyományokat a mindennapokba és a jeles napokba. A helyi hagyományok beépítése az óvodai nevelésbe az identitástudat kialakulásához és a haza iránti tisztelet és szeretet kialakításához is hozzájárul.

Az én szakedolgozatom kiemelt témája az óvodai nevelésben a hagyományok szerepe és azoknak a gyakorlatba való beépítése. Részletesen kifejtem, hogy hogyan lehet az óvodai foglalkozásokban sikeresen alkalmazni a hagyományokat. A népdalok, népmesék és mondókák mind nagyszerű lehetőséget biztosítanak a hagyományok átadására, amelyek különösen hatékonyak, ha kapcsolódnak a jeles napokhoz. Azonban nem csak a foglalkozásokban, hanem az óvoda belső dekorációjában, a megjelenési formában és az ételek kiválasztásában is megmutathatjuk a hagyományaink fontosságát. Például az óvoda falain felakaszthatunk hagyományos népművészeti tárgyakat, képeket, vagy akár az ünnepekhez kapcsolódó díszítéseket is.

A kutatásom során azt vizsgáltam, hogy milyen mértékben vannak jelen a hagyományok az óvodai nevelésben, különösen a helyi hagyományok. Ehhez három különböző településen található óvodát látogattam meg, és megfigyelésekkel és interjúkkal gyűjtöttem információkat arról, hogy milyen formában és mennyire integrálják a hagyományokat a foglalkozásokba. Ezzel a kutatással célt az volt, hogy jobban megérthessem, hogyan járulhatnak hozzá a hagyományok az óvodások identitásfejlesztéséhez. Az eredményeim alapján megállapítható, hogy bár az óvodákban a hagyományok fontos szerepet játszanak, a helyi hagyományok beépítése még mindig hiányos. Ez azonban kulcsfontosságú lenne a helyi értékek megőrzéséhez és továbbvívéséhez. Ezért szükséges lenne további erőfeszítéseket tenni az óvodai nevelésben a helyi hagyományok beépítésére.

Összegezve a hagyományok ápolása és továbbvitelének fontossága vitathatatlan, különösen akkor, ha azt szeretnénk, hogy az utánunk következő generációk is ebben az értékrendben nőjenek fel. Ezért kiemelten fontos, hogy ne csak a nemzeti, hanem a helyi

hagyományokat is ápoljuk és továbbvigyük, hiszen ezek szolgálják a helyi értékeket, amiket csak az alkalmazásukkal lehet megőrizni. Óvodáskorban különösen fontos a hagyományok beépítése, hiszen ez az időszak a gyermek életének formáló időszaka. Az óvónőknek és a pedagógusoknak kiemelten fontos feladata, hogy megismertessék a gyerekekkel a hagyományokat, és segítsék azok értékelését és ápolását. Az általam végzett kutatás is alátámasztotta ezt a fontosságot, és felhívja a figyelmet arra, hogy különösen a helyi hagyományokra kellene nagyobb hangsúlyt fektetni az óvodai nevelésben. A hagyományok ápolása és továbbvitelének fontossága tehát kiemelt figyelmet érdemel a jelen és jövő nemzedékei számára egyaránt, kiváltképp olyan közegben, ahol az anyanyelv és hagyományok a gyors asszimilációs folyamatnak vannak kitéve.

Резюме

Тема моєї роботи - роль місцевих традицій у розвитку особистості вихованців дитячого садка. У процесі своєї роботи я неодноразово торкалася того факту, що у вихованні в дитячому садку традиції відіграють важливу роль у житті сучасного покоління. Проте з прогресом модернізації місцеві цінності та традиції часто відсуваються на другий план, тому вкрай важливо плекати їх і передавати наступним поколінням. Обов'язок педагогів – передати ці традиції в дитячому садку та школі, особливо в тих сім'ях, де вони вже не збереглися. Сьогодні у вихователів дитячих садків є багато можливостей впровадити традиції в повсякденне життя та знаменні дні.

Включення місцевих традицій у дошкільну освіту також сприяє розвитку почуття самобутності та поваги й любові до рідного краю. Основною темою моєї курсової роботи є роль традицій у дошкільному вихованні та їх впровадження в практику. Я детально розповім, як можна успішно застосовувати традиції на заняттях у дитячому садку. Народні пісні, народні казки та приказки – це чудові способи передати традиції, які особливо ефективні, коли пов'язані зі знаменними датами. Але показати важливість наших традицій ми можемо не тільки на заняттях, але у внутрішньому оздобленні дитячого садка, зовнішньому вигляді і підборі їжі теж. Наприклад, ми можемо повісити на стіни дитячого садка традиційні вироби народного мистецтва, картини чи навіть святкові прикраси.

Під час вивчення я досліджувала, наскільки традиції присутні в дошкільній освіті, особливо місцеві традиції. Для цього я відвідала дитячі садки, розташовані у трьох різних населених пунктах, і шляхом спостережень та інтерв'ю зібрала інформацію про те, якою мірою традиції інтегровані в заняття. Моєю метою цього дослідження було краще зрозуміти, як традиції можуть сприяти розвитку особистості дошкільнят. За моїми результатами можна зробити висновок, що хоча традиції відіграють важливу роль у дитячих садках, інтеграція місцевих традицій ще не завершена. Однак це було б ключовим поняттям до збереження та передачі місцевих цінностей. Тому необхідно докласти додаткових зусиль для включення місцевих традицій у виховання в дитячому садку.

Таким чином, важливість плекання та продовження традицій є безперечною, особливо якщо ми хочемо, щоб наступні покоління вирости в цій системі цінностей. Тому вкрай важливо плекати та продовжувати не лише національні, а й місцеві традиції, адже вони служать місцевим цінностям, зберегти які можна лише шляхом їх застосування. У дитячому садку особливо важливо залучати традиції, оскільки цей період є періодом становлення дитини. Особливо важливе завдання для вихователів та педагогів – познайомити дітей із традиціями, допомогти їм оцінити та плекати їх у вихованців дитячих садків. Дослідження, яке я провела, також підтвердило цю важливість і звертаю увагу на те, що у вихованні в дитячому садку слід приділяти більше уваги місцевим традиціям. Тому важливість виховання та продовження традицій заслуговує на особливу увагу як для нинішніх, так і для майбутніх поколінь, особливо в середовищі, де рідна мова та традиції піддаються швидкому процесу асиміляції.

Felhasznált irodalom

- Andrásfalvy Bertalan (1985): Néprajzi alapismeretek. Budapest, Tankönyvkiadó.
- Bakonyi Pálné – Szabó Iлона (1971): Az óvodai nevelés programja. Budapest, Tankönyvkiadó.
- Balassa Iván –Ortutay Gyula (1988): Magyar néprajz. Budapest, Corvina. Letöltés időpontja: 2023.01.14. <https://mek.oszk.hu/02700/02789/html/>
- Bálint Sándor (1989): Karácsony, húsvét, pünkösd. A nagyünnepek hazai és közép-európai hagyományvilágából. Budapest, Az Apostoli Szentszék Könyvkiadója. Letöltés időpontja: 2023.04.12. http://ppek.hu/szit-pdf/Balint_Sandor_Karacsony_husvet_punkosd_facsimile.pdf
- Balassa Iván (1990): A határokon túli magyarok néprajza. Budapest, Gondolat.
- Benedek Krisztina – Sándor Ildikó (2006): Útravaló. A néphagyomány közvetítésének módszerei az óvodában. Budapest, Hagyományok Háza – Népművészeti Műhely.
- Bödös Eszter (2010): Vizuális nevelés eszközök-technikák, A vizuális nevelés területén alkalmazható ábrázoló technikák gyűjteménye.
- Dr.Bakkai Tiborné – Dr.Bagi Rózsa (1977): Az óvodai bábjáték.Budapest,Tankönyvkiadó.
- Dr. Braun Soma (é.n.): A népmese. Budapest, Genius Könyvkiadó.
- Dr. Bucherna – Faust Dezsőné – Zadravecz Teréz (2005): Néphagyományőrzés az óvodában. Budapest, Kiadó: Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága.
- Dömötör Tekla (2003): Magyar népszokások. Budapest, Neumann Kht.
- Forrai Katalin (1991): Ének az óvodában. Budapest, Edition Musica. Letöltés időpontja: 2022.12.10. <https://ru.scribd.com/document/453260012/Forrai-Katalin-Enek-az-ovodaban-pdf>
- Jakab Albert Zsolt – Vajda András (2016): Érték és közösség. A hagyomány és az örökség szerepe a változó lokális regiszterekben. Kolozsvár, Kriza János Néprajzi Társaság.
- Kósa László (2001): A magyar néprajz tudománytörténete. Budapest, Orsis Kiadó.
- Klányiné Glebocki Judit (2001): Jeles napok az óvodában. Budapest.
- Kukoda Alexandra (2009): A mese érték-kommunikációja régen és ma. Letöltés időpontja: 2023.01.20. <https://docplayer.hu/3453977-A-mesek-ertek-kommunikacioja-regen-es-ma-hogyan-es-mennyiben-befolyasolja-a-gyermek-ertekorioraciojat.html>
- Koноnko Olena (Кононко Олена Леонтиївна) (2019): Я у світі. Програма розвитку дитини від народження до шести років. Київ, МЦФЕР-Україна. Letöltés időpontja:

2023.02.10. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/programy-rozvytku-ditey/programma-ya-y-sviti.pdf>

Lázár Katalin (1996): A népi játékok. Budapest, Planétás Kiadó.

Nagy Jenőné (1996): Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel. Szolnok.

Nagy Katalin (2008): "Mese, mese, mátká", A mese szerepe a nevelő-oktató munkában. Szombathely, Brenner János Óvoda, Általános Iskola és Kollégium. Letöltés időpontja: 2023.02.11. <https://docplayer.hu/3454088-Nagy-katalin-mese-mese-matka-a-mese-szerepe-a-nevelo-oktato-munkamban-brenner-janos-ovoda-altalanos-iskola-es-kollegium-szombathely-2008.html>

Ortutay Gyula (1977): Magyar Néprajzi Lexikon. Budapest, Akadémiai Kiadó. Letöltés időpontja: 2023.01.19 <http://mek.niif.hu/02100/02115/html/>

Törzsök Béla (1982): Zenehallgatás az óvodában. Budapest, Editio Musica.

Tátrai Zsuzsanna – Karácsony Molnár Erika (1997): Jeles Napok, ünnepi szokások. Budapest, Mezőgazda Kiadó.

Tamásiné Dsupin Borbála (2010): A népi játékok és a mozgás relációja és funkciója a 3-7 éves gyermekek személyiség fejlődésében. Budapest, Hagyományok Háza. Letöltés időpontja: 2022.11.19. <https://docplayer.hu/128265-Tamasine-dsupin-borbala-a-nepi-jatekok-es-a-mozgas-relacioja-es-funkcioja-a-3-7-eves-gyermekek-szemelyisegfejlodeseben.html>

Ujvári Zoltán (1980): Népszokás és népköltészet. Debrecen, Alföldi Nyomda.

Melléklet

1.sz. melléklet: Interjúkérdések

1. Kérem, mutakozzon be, meséljen magáról.
2. Meséljen a településéről! (Érdekességekről, történelmi eseményekről, látnivalókról stb.)
3. Kérem, mutassa be az óvodát, ahol dolgozik (Az óvoda teljes neve. Hány éve működik, milyen létszámmal működik, érdekességek az óvodáról).
4. Milyen jeles napokhoz vagy egyházi ünnepekhez kapcsolódó kiemelt eseményeket tart számon a település/óvoda? Miért tartják fontosnak ezeket megünnepelni?
5. Milyen szerepet töltenek be a helyi hagyományok az óvodai mindennapokban?
6. Ön szerint milyen szerepet töltenek be a népszokások a mai gyerekek életében?
7. A településén élő hagyományok közül van-e olyan, amit ön is szívesen alkalmaz az óvodai tevékenységekben?
8. Melyek azok a hagyományörző alkalmak, amelyek megünneplésre kerülnek a helyi népszokások által? Kérem mesélje el azt is, hogy az adott ünnephez milyen népszokás járul.
9. Milyen gyakran szerveznek hagyományörző programokat az óvodában? Miről szólnak ezek a programok? Hogy jönnek létre?
10. Hagományátadás szempontjából milyen foglalkozásokat végeznek a gyerekekkel? (Kézműves tevékenységek, népi játékok, szokások felelevenítése) Gondolok itt pl. a csuhézásra.)
11. Hogyan készülnek fel a gyerekekkel egy ünnepi alkalomra? (Pl. húsvét)
12. Hogyan is áll össze egy hagyományörző foglalkozás az óvodában? Kérem mesélje el az elejétől a végéig!
13. Milyen gyakran alkalmazza a népmeséket, népi játékokat, népdalokat a foglalkozások alatt?
14. Van-e olyan népmese vagy népdal, ami a saját településéhez köthető és amit ön is szívesen mesél a gyerekeknek?
15. Ön szerint miért fontos a hagyományörzés az óvodai nevelésben?
16. Ön szerint hogyan fejleszthetjük az óvodás gyermekek identitását?
17. Ön miért tartja fontosnak a hagyományápolást?

18. Véleménye szerint miért fontos foglalkozni a hagyományokkal, népszokásokkal már az óvodás korban ?

19. Bevonják-e a családokat a hagyományok megőrzésébe? Hogyan?

2.sz. melléklet: Forgatókönyvek

1.sz.Forgatókönyv a karácsonyi szerepről a Viski Mustármag Óvodában

Óvónő: Szeretettel köszöntünk minden kedves vendéget ezen a szép napon. Fogadják sok szeretettel a nagycsoport és a középső csoport karácsonyi szerepét.

A négy gyertya

Óvónő: Gyertek gyerekek gyújtsunk fényt,

Pici gyertya lángot

Várjunk együtt örömmel

Az eljövő Karácsonyt.

Vivien: Első gyertyánk neve

Hit, erős, mint a szikla,

ha kicsi is, fénye nagy,

Sötét éjben szikra.

Emília :A második gyetyaláng,

a reményért égjen,

Csillag mutatja utad,

Bármely sötét éjben.

Johanna: Harmadik gyertyánk kigyúl,

öröm ragyogása,

Együtt várni olyan jó a világosságra.

Szandi: Negyedik gyetyán a láng,

a szeretet fénye,

Betölti az éjszakát,

A sötétségnek vége.

Együtt a négy gyertya :

Ma az összes gyertya ég,

Ünnepeljük együtt.

Áldott Adventünk után.

A Karácsony eljött.

(Kivonulnak a gyertyák)

Óvónő :

Régen történt, nagyon régen

Távol tőlünk, más vidéken.

Néhány pásztor nyáját őrzött,

Kinn a sötét éji réten.

Bejönnek a pásztorok

Ének: Éjszakára árnya száll a világra.

Óvónő: Két vándor baktat a Betlehemi úton. Ők Mária és József, fáradtan, bágyadtan ballagnak, szemük a sötétbe hajlék után kutat.

Bejön Mária és József zenére

Óvónő: De egyszer csak nagy fényesség ragyogta be az estét s angyalhad szállt alá a rétre.

Bejönnek az angyalok

“Angyaltánc” következik.

Óvónő :

Miez a csodás hang?

Mi ez az égi fény

Tán szellem kísért itt éjnek idején

Óvónő: Szívem együtt zeng e csodaszép hanggal, mintha szólna egy valóságos angyal.

Pásztorok ébredjetek.

1.Angyal (Gabika) :

Halljátok az üzenetet,

Jézus Krisztus megszületett

Megváltótok, uratok Ő

Világmentő üdvözítő

2. Angyal (Szabina): Betlehembe menjetek,
ott találtok egy gyermeket,
Szegényes pólya fogja át
Az Isten egyszülött fiát.

3. Angyal (Eszter): Emberek örvendeztettek
A Megváltó megérkezett
Zengje hangosan föld és ég
Istenünké a dicsőség

Óvónő:

Most, hogy itt a boldog óra,
Örömhírrel, angyalszóra,
A pásztorok útra keltek
S Betlehembe elsiettek.

Pásztor tánc: (A pásztorok le teszik a botokat)

Óvónő: A pásztorok megérkeztek a Betlehemi istállóhoz, s látják, hogy Mária énekelve elaltatja a kisdedit.

Mária (Dorina): énekel Aludj, aludj...

Pásztorok

Pásztor 1. (Benjámín): Adjon Isten, szép jó estét

Köszöntjük a kis dedecskét
Gyapjút hoztam neked,
Puha, mint a pihe,
Testednek jól essék az pihennie.

Pásztor 2 (Igor): Egy korsó tejet hoztam!

Pásztor 3 (Krisztián): Egy kicsinyke bárányt hoztam!

Pásztor 4 (Márk): Édes ksi Jézuska mézet hoztam néked

József (Deni): Köszönjük szépen drága, jó pásztorok!

Óvónő: Eközben napkelet felől három király közelít. Csillag vezeti őket.

Csillag (T. Eszter): Csillag vagyok, világítok, én mutatom meg az utat, merre menjenek a királyok.

Ének: Betlehem kis falucskába

Királyok

(Norbert): Gáspár király az én nevem,
messze földről útra keltem
Kicsi Jézus, hogyha szabad,
adok neked színaranyat.

(Lénárd): Menyhért király az én becsületes nevem,
Jézust köszönteni én is ide jöttem,
Én tömjént hoztam.

(Roland): Engem hívnak Boldizsárnak,
A szerecsenek királyának
Mirhát hoztam néked.

A királyok a vers után letérdelnek, oda adják az ajándékokat, meghajolnak és oldalra állnak

József (Dani) és Mária (Dorina) Köszönjük! Vigyétek hírül az egész világnak, hogy megszületett a Megváltó!

Ének: Fenyőgallyas kis Jézuska...

Óvónő:

A jászolt mind körbeveszik
Kis Jézuskát ünneplik.
Csillag ragyog égi réten
S a jászolba fekszik szépen
Rongypólyával betakarva
Az újszülött kis Jézuska.

Pásztorok: Kicsi Jézus ég virága
Ő hoz áldást a világra

Királyok: Harang zúgjon, ének zengjen
amit kérünk teljesebben

Angyalok: Megtörtént ime a nagy csoda,
Szóljon a legszebb harsona.

Körtánc Karácsonynak éjszakáján

Angyalok:

1. **(B. Szófia):** Karácsony ünnepén az a kívánságom, legyen béke ezen a világon.
2. **(D. Szófia):** Karácsonyi szeretett, betölti a szíveket. Legyen mindig sok belőle, viduljon az ember tőle.
3. **(Vivien) :**Égjen hát a béke, lángja az emberek szívében, mosolyogjon minden szempár háza melegében.
4. **(Johanna) :**A szeretet most a legfontosabb ezen a világon, legyen mindenkinek boldog, békés a Karácsony.

Ének: Menyből az angyal...

Mindenki meghajol a végén

2.sz. Forгатókönyv a Bustyaházi Katolikus Szent Erzsébet Óvoda Anyáknapi szerepéről

Köszöntő: A mai napon az édesanyákat és nagymamákat köszöntjük. Egy kis meglepetéssel készült a nagycsoport, anyák napja alkalmából, fogadjátok szeretettel!

Ének

Cifra palota, zöld az ablaka
gyere ki te tubarózsa! Vár a viola.
Kicsi vagyok én, majd meg nővök én
esztendőre vagy kettőre legény/nagylány leszek én.

Anna

Édesanyám, virágosat álmodtam,
napraforgó virág voltam álmomban,
édesanyám, te meg fényes nap voltál,
napkeltétől napnyugtáig ragyogtál.

Karolina

Úgy repültem, mint a madár!
Pedig szárnyam sincsen.
Virágot is hoztam Neked!
Pedig kertem sincsen.
A szeretet az én szárnyam
Szívem az én kertem.
Anyák napján köszöntelek,
Édesanyám, lelkem!

Ének

Kisgazdaszony vagyok én (magukra mutatunk)
Sütni főzni tudok én (magunkra mutatunk)
Megdarálom a mákot (darálást mutatunk)
Dagasztom a kalácsot (dagasztunk kezunkel)
Hazajött az anyukám (hivjuk anyat)
Megdicsérte a munkám (fejunket simi)
Azt mondta, hogy ügyes vagy (fejunket simi)
Ezért most egy puszit kapsz (arcunkra mutatunk)
Puszit kapsz (arc mutat)

Maxim:

Színe szárnyú kis madárka
Csicsereg az ágon,
Tarka szegfű mosolyog a
Meleg napsugáron.
Virág, madár, s az én szívem
Őszintén kívánja:
Édes anyát a jó Isten
Éltesse, megáldja.

István:

Nincsen a gyermeknek
Olyan erős vára,
Mint mikor az anyja
Őt karjaiba zárja.

Annamária:

Nincsen őrzőbb angyal
Az édesanyánál,
Éberebb csillag sincs
Szeme sugaránál.

Bence:

Nincs is annyi áldás
Amennyi sok lenne,
Amennyit az anya
Meg ne érdemelne.

Ajándék átadása anyának

3.sz. Forgatókönyv az Aknaszaltinai Katolikus Szent Anna Óvoda Farsangi mulatságáról

Óvónő: Köszöntök minden jelenlévőt. Mindenki nagyon szép jelmezbe bújt, hogy megünnepeljük ezt a csodás napot énekeljünk valami ide illőt:

Ének :

Farsang napja eljött már
Közös vers Bál, bál, maszkabál,
minden jelmez készen áll,
szól a nóta messze száll.

Ének: „Kicsi kis fényemmel”

Anna verse:

Tündér vagyok nem vitás,
Varázs pálcám oly csodás.
Egyett, kettőt suhintok, ébrednek a virágok.

Kristina v.:Csingilingi, csengetek,
kis virágok keljetek,
kis pillangók ide szállnak,
És boldog szép napot kívánnak.

Közös tánc: Tündér és virágok

Zenei aláfestés: „Esik az eső”

Óvónő szövege: Mi történt, hogy eltűntek a jelmezbe bújt gyerekek. Most ki mondja meg, hol keressük, majd a napot megkérdezzük

Krisztián V: Nap vagyok, az égen ragyogok is szépen,
a felhőt el kergetem, s máris ettől jobb a kedvem.

Tánc :Nap és a felhők

Óvónő szövege: Most már a napocska is kisütött, de még mindig nincsenek a gyerekek.
Hol keressem, mere menjek ? Talán itt laknak a mesekönyvben?

Tündér (Anna): Segítek megkeresni Suhint egyett a pálcával, eközben gyorsan elő
bújnak a gyerekek

Óvónő sz:Most, hogy mindenki megkerült, el kezdjük a farsangi multságunkat

Peti:Medve, medve bújj elő,
elmúlt gyertyaszentelő!

Gyere velünk farsangolni,
bolondbálba kolompolni!

Roland: Réce, ruca, vadliba,
jöjjenek a lagziba!

Kést, kanalat hozzanak,
hogy éhen ne haljanak!

Andris :Elmúlt farsang, el, el, el,
kinek használt, kinek nem.
Nekem használt, neked nem,
én táncoltam, te meg nem!

Jázmin: Maskarások, bolondok,
rázzátok a kolompot!
Takaródjon el a tél,
örvendezzen, aki él!

(Közös tánc)

Ének: „Ha szereted Jézust”

Dal: Itt a farsang...

3.sz. melléklet: Képek

A Viski Mustármag Óvoda Foglalkozásairól készült képek

1.sz.kép: A középső csoport népi játék közben

2.sz.kép: Eszközfejlesztő játék botok segítségével

3.sz.kép: Nagycsoport népmese hallgatás közben

4.sz.kép: Szüreti bál mulatság az óvodában

5.sz.kép: Néptánc oktatás az óvodában, zenekar kíséretével

6.sz.kép: Farsangi bál az óvodában

II. A Bustyaházi Szent Erzsébet Katolikus Óvoda Foglalkozásairól készült képek

7.sz.kép: Karácsonyi szerep az óvodában

8.sz.kép: Farsangi mulatság az óvodában

9.sz.kép: Farsangi mulatság

10.sz.kép: Nagycsoport népi játék közben

11.sz.kép: Kiscsoport népi játék közben

III.Az Aknaszlatinai Szent Anna Katolikus Óvoda Foglalkozásairól készült képek

12.sz.kép: Adventi szerep a négy gyertya története

13.sz.kép: Karácsonyi szerep az óvodában

14.sz.kép: A nagycsoport népi játék közben

15.sz.kép: Farsang az óvodában

16.sz.kép: A magyar népmese napján a gyerekek lerajzolták a kedvenc mese részletüket

Ім'я користувача:
Ілдіко Греба

Дата перевірки:
16.05.2023 12:58:13 CEST

Дата звіту:
17.05.2023 11:00:17 CEST

ID перевірки:
1015111408

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

ID користувача:
100011752

Назва документа: Csákaï Nikolett. Szakdolgozat (1)

Кількість сторінок: 47 Кількість слів: 14390 Кількість символів: 109407 Розмір файлу: 816.20 KB ID файлу: 1014794171

4% Схожість

Найбільша схожість: 1.65% з Інтернет-джерелом (https://dspace.kmf.uz.ua/jspui/bitstream/123456789/693/1/Spontak_B..)

4% Джерела з Інтернету 114 Сторінка 49

0,37% Джерела з Бібліотеки 6 Сторінка 50

0.9% Цитат

Цитати 15 Сторінка 51

Не знайдено жодних посилань

0% Вилучень

Немає вилучених джерел